

MİRAS BIRAKANIN EV HAYVANININ TEREKEDEN YARARLANDIRILMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

Prof. Dr. Metin İKİZLER*

Öz

Ev hayvanları ile insanlar arasında özel bir yakınlaşma olduğu açıktır. Sevgi temelli bu manevi bağ, insanın ev hayvanına özel ilgi ve özen göstermesi ile görünür hâle gelmektedir. Hatta insanın, yaşamını yitirmesi durumunda, geride bırakacağı ev hayvanının akıbeti için kaygılanmasına da yol açabilmektedir. Böyle bir kaygısı olan miras bırakanın, ev hayvanına mirasından bir pay bırakabilmesi, her şeyden önce hayvanlara kişi sıfatı tanınmasına bağlıdır. Aynı şekilde ev hayvanına ölüme bağlı tasarruf yoluyla belirli mal bırakılabilmesi için de yine hayvanın kişi sıfatı bulunmalıdır. Çalışmada Türk hukuku açısından bu tür bir ölüme bağlı tasarrufta bulunulup bulunulamayacağı incelenmektedir. Ayrıca, bu tür bir ölüme bağlı tasarrufta bulunulamayacağının kabulü hâlinde başvurulacak hukuki yollara, özellikle yüklemeye yer verilmektedir. Pozitif hukuka göre mesele ele alındıktan sonra, ev hayvanının miras bırakanın terekesinden yararlanmasına olanak tanıyan bazı önerilerde bulunmaktadır. Bu önerilerden en

* Prof. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Özel Hukuk Bölümü, Medeni Hukuk Ana Bilim Dalı, Bursa, Türkiye | Prof. Dr., Bursa Uludağ University, Faculty of Law, Department of Private Law, Civil Law Department, Bursa, Türkiye
✉metinikizler@uludag.edu.tr • ORCID 0000-0002-9318-6291

✉ **Atıf Şekli | Cite As:** İKİZLER, Metin: “Miras Bırakanın Ev Hayvanının Terekeden Yararlandırılmasına İlişkin Görüş ve Öneriler”, SÜHFD, C. 34, S. 2, Y. 2026, s. 769-811.

✉ **İntihal | Plagiarism:** Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

✉ Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır. | This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

önemlisi, ev hayvanının yararlanana olacağı yasal yükleme kurallarının kabulü yönündedir. Bu öneriler yasa değişikliği gerektirecek nitelikte öneriler olup sonuçta bu yönde kanun değişikliği yapılırsa, ev hayvanının miras bırakanın terekeden yararlanması sağlanmış olacaktır. Son cümle olarak, sağlığında miras bırakan ile aralarındaki gayet yakın, sağlam ve içten ilişkinin, ev hayvanının terekeden yararlandırılmasına yönelik düzenlemelerin haklı gerekçesi olacağı görüşü çalışmada savunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler

- Hayvanlar • Ev Hayvanları • Miras Hukuku • Yükleme • Mirasçı Atama
- Belirli Mal Bırakma

OPINIONS AND RECOMMENDATIONS REGARDING THE BENEFIT OF THE DECEASED'S PET FROM THE ESTATE

Abstract

There is clearly a special bond between humans and pets. This affection-based emotional connection manifests itself in the form of special attention and care shown by humans toward their pets. It can even lead to concern about the fate of the pet after the owner's death. For a testator with such concerns to leave a share of their estate to their pet, it is first necessary to recognize that animals have legal personality. Similarly, for a specific asset to be bequeathed to a pet through a will, the animal must also have legal personality. This study examines whether such a bequest is possible under Turkish law. Furthermore, if it is accepted that such a bequest cannot be made, alternative legal avenues, especially bounds are suggested. After examining the issue from these perspectives under positive law, some suggestions are made regarding various ways in which a pet can benefit from the testator's estate. The most important of these suggestions is the acceptance of legal burden rules whereby the pet would be the beneficiary. These proposals require legislative changes, and if the proposed amendments are enacted, pets will be able to benefit from the deceased's estate. Finally, the study argues that the close, strong, and sincere relationship between the deceased and their pet during their lifetime is a legitimate justification for regulations allowing pets to benefit from the estate.

Key Words

- Animals • Pets • Law of Succession • Burden • Naming of Heirs • Legacy

Extended Summary

All animals are of special value. However, there is a different bond of love, a very strong rapprochement and attachment to each other, especially between pets and humans. Because of this bond, people can see their pets as one of their families and show special attention and care to them. When such a degree of closeness is established, it is quite natural for people to think about what will be the fate of the pet after its death, to worry about whether it will stay on the street or be well cared for. The first advice that comes to mind for people with this concern would be to make pets benefit from their inheritance.

However, many legal systems do not allow inheritance to pets, or any animal in general. The reason for this is the meaning and scope of the concept of person, which is one of the basic concepts of law. In terms of law, a person is an entity that is addressed by the legal order and can have rights and obligations. Man has the attribute of person. Apart from that, various groups of persons or property such as associations, foundations, companies also have the title of person. It can be bequeathed to an entity with the title of person. Animals, on the other hand, do not have the title of person. Therefore, it cannot be inherited by animals. For example, the testator cannot leave one-tenth of his inheritance to his cat with a will. Similarly, he cannot ensure that his money in the bank belongs to his cat by making a will. This type of will would be invalid.

In some legal systems, this excessively severe result is mitigated and the conversion of testamentary dispositions is resorted to. Thus, the pet is not accepted as an appointed heir or legator, but the existence of a legal burden in its favor that should be benefited by it is accepted. In other words, the way of conversion of death-related disposition are used. Undoubtedly, another way that the testator can resort to is to impose a direct burden rule in favor of the pet; For example, it stipulates that a certain heir will cover the expenses of the pet. In this case, the testator, for example, leaves a certain asset to his daughter and asks her to take care of the pet. Another way that can be applied in positive law is to establish a foundation through a will and ensure that this foundation takes care of the pet. Indeed, a person can establish a foundation in his health, or a foundation can be established through a will. The Turkish Civil Code allows this. However, in accordance with the Law on Foundations, which regulates foundations in Turkish law, a foundation cannot be established by allocating very low monetary amounts. In order for the foundation to be established, assets above a certain monetary amount must be transferred to the foundation. This makes it difficult to establish foundations for this purpose in practice.

In the ways mentioned above, the future of the pet after the death of the owner can be planned and secured. However, if attention to paid, the above-mentioned remedies for the solution of the problem require the presence of a sensitive and foresighted testator, because he must have prepared a will in his health, considering the situation of the pet after his death, and planning the future of the pet in advance. The reason for this is that after the death of the person, his loved ones; for example, it is not that they do not care about the difficulties that family members or pets will experience and be exposed to. Just people do not always act so cautiously. Especially healthy and non old age individuals may not make plans for their estates after their death, thinking that they will die.

As it can be understood, the fact that the testator did not regulate the future of the pet by making a will in his life does not mean that he does not love him, that he is not interested in what will happen to him after his death, that he is not interested in his good life, and that he does not even care about it at all. On the contrary, due to the close emotional bond between them, it can be accepted that the testator desires the pet to live a good, healthy life after him.

With the above approach, this article advances several proposals enabling a companion animal to benefit from the testator's estate. These proposals necessitate legal amendments, which, if implemented, would secure such a benefit for the animal.

The first of the proposals that require a change in the law is to amend Article 645 of the Turkish Civil Code, titled "The right of those living together" or "Claim of household members". According to this article, those who live with and are cared for by the testator at the death of the testator can request that their maintenance and living expenses for three months starting from the date of death be provided from the estate. In my opinion, the expression "pets" should be added to this article, and upon the death of the deceased, the three-month maintenance expenses of the pet owned by the deceased should be covered from the estate. The second of my proposal, for those after three months, a legal imposition rule should be accepted by amending the law to ensure the care of the decedent's pet. Thus, even if a separate will is not drawn up, the heirs must cover the maintenance expenses of the decedent's pet in accordance with this legal imposition rule.

To put it in a single sentence, this article argues that considering the very close, solid and sincere relationship between the pet and the inheritor in his health, legal arrangements must now be made to ensure that the pet benefits from the estate.

GİRİŞ

2004 tarihli ve 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'na (HKK) göre ev hayvanı, “Gerçek veya tüzel kişiler tarafından özellikle evde, iş yerlerinde ya da arazisinde özel ilgi ve refakat amacıyla muhafaza edilen, bakımı ve sorumluluğu sahiplerince üstlenilen her türlü hayvanı” ifade eder (bent 1)¹. Kanımca bir hayvanın ev hayvanı olarak nitelendirilebilmesi için iki unsurun varlığı birlikte aranmalıdır. Bunlardan ilki, kişiyle² hayvan arasında kurulan manevi bağ, sevgi bağıdır (subjektif unsur). İkincisi ise bu bağdan dolayı hayvana özel ilgi ve özen gösterilmesidir (objektif unsur).

Türkiye’de ve Avrupa’da kedi ve köpekler en yaygın ev hayvanları³ arasında yer almaktadır⁴. Nitekim Türkiye’de 2 milyon 400 bin kedi-köpek dijital kimliklendirilmiştir⁵. Bu sayı azımsanacak bir sayı değildir.

Bir insan o öldükten sonra koyunlarının ne olacağından herhâlde dertlenmez; olsa olsa -malvarlığına düşkünlüğü nispetinde- onlar hakkında herhangi bir malının akıbeti kadar kaygılanabilir. Fakat miras bırakanın sağlığında onca özen gösterdiği, ailesinin bireyi olarak görüp⁶

¹ Bendin 2001 değişikliğinden önceki hâlinde, “İnsan tarafından özellikle evde, işyerlerinde ya da arazisinde özel zevk ve refakat amacıyla muhafaza edilen veya edilmesi tasarlanan bakımı ve sorumluluğu sahiplerince üstlenilen her türlü hayvan”, “ev ve süs hayvanı” olarak ifade ediliyordu. Bkz. NART, Serdar: “Ev ve Süs Hayvanlarının Konuttan Tahliye Edilmesi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 22, S. 1, 2020, s. 126 vd.

² Böyle bir bağ gerçek anlamda insanla (gerçek kişi ile) hayvan arasında kurulabilir.

³ “Ev hayvanı: Omurgasızlar, amfibik hayvanlar, köpek, kedi, gelincik, süs balıkları, sürüngen, kemirgen, evcil tavşan, kabuklu hayvanlar ve tüm kuşları” ifade eder. Ev Hayvanlarının Üretim, Satış, Barınma ve Eğitim Yerleri Hakkında Yönetmelik (m. 4/bent ğ).

⁴ Bu konuda Türkiye ve Avrupa’ya dair istatistiksel veriler için bkz. European Pet Food Industry Federation (FEDIAF), Annual Report 2025, s. 35 vd. (<https://europeanpetfood.org/about/annual-report/>, Erişim Tarihi: 15.02.2026)

⁵ <https://www.aa.com.tr> (Kimliklendirilen ev hayvanı sayısı 2,4 milyona yaklaştı, haber tarihi: 02.07.2024, Erişim Tarihi: 09.01.2025). Kimliklendirme hakkında bkz. HKK m. 4/bent k; Kedi, Köpek ve Gelinciklerin Kimliklendirilmesi ve Kayıt Altına Alınmasına Dair Yönetmelik (RG 26.02.2018 T., S. 30344).

⁶ ABD’de yapılan bir araştırmaya göre, köpek sahiplerinin %73’ü, kedi sahiplerinin %65’i ev hayvanlarını çocuk veya aile üyesi olarak algılamaktadır. Bkz. SIMMONS,

hastalığında üzüldüğü, iyileşmesi için uğraştığı, kazancını/malvarlığını isteyerek paylaştığı, aynı evde bir ömür geçirdiği ev hayvanı için aynı şey söylenebilir mi? Miras bırakan ile ev hayvanının birbirlerine verdikleri karşılıklı değer, miras bırakanın ölümünden sonrasına hiç yansıması olmayacak mıdır?

Kanımca yukarıdaki sorulara olumlu yanıt verilmeli, ev hayvanı terekeden yararlandırılmalıdır. Aşağıda bu maksatla, önce miras bırakan eliyle ev hayvanının terekeden nasıl yararlandırılabilceği, olan hukuk açısından ele alınmakta; akabinde de ev hayvanının kanun yoluyla terekeden yararlandırılmasına ilişkin önerilerde bulunmaktadır.

I. EV HAYVANININ MİRAS BIRAKANIN TASARRUFUYLA TEREKEDEN YARARLANDIRILMASI

Miras bırakanın sağlığında mal varlığı üzerinde söz hakkı olduğu gibi, ölümünden sonrası için terekesi üzerinde de söz hakkı vardır. Saklı payları ihlal etmemesi kaydıyla, miras bırakan, ölüme bağlı tasarruflarıyla böylelikle terekesinin akıbetini de belirleyebilir ki buna miras bırakanın tasarruf serbestisi adı verilir⁷. Meseleye bu yönü ile bakıldığında, miras bırakanın, kendisinden sonra ortada ve zorda kalmaması için, sağlığında zamanını, ilgisini ayırdığı; sevgisini, dostluğunu, gelirini

Schyler P.: "What is the Next Step for Companion Pets in The Legal System? The Answer May Lie with The Historical Development of The Legal Rights for Minors", Texas A&M Law Review, Vol.1, Iss. 1, 2013, s. 281.; Hatta bu oranın % 90'ın üzerine çıktığı araştırmalar da vardır. Bkz. **KYMLICKA**, Will: "Social Membership: Animal Law beyond the Property/Personhood Impasse", The Dalhousie Law Journal, Vol. 40, Iss. 1, 2017, s. 136 dn. 32.

⁷ Tasarruf serbestisi/özgürlüğü ve tasarruf nisabı/oranı hakkında bkz. **İMRE**, Zahir/ERMAN, Hasan: Miras Hukuku, 17. baskı, İstanbul 2024, s. 228 vd.; **KOCAYU-SUFPAŞAOĞLU**, Necip: Miras Hukuku, 4. tıpkı bası, İstanbul 2024, s. 355 vd, 360; **DURAL**, Mustafa/ÖZ, Turgut: Türk Özel Hukuku, C. IV, Miras Hukuku, 21. bası, İstanbul 2024, N. 1031 vd.; **EREN**, Fikret/YÜCER AKTÜRK, İpek: Türk Miras Hukuku, 6. baskı, Ankara 2024, N. 711 vd.; **ANTALYA**, O. Gökhan: Miras Hukuku, C. III, 5. baskı, Ankara 2021, N. 1278-1279; **NAR**, Ahmet: Türk Miras Hukukunda Tenkis, İstanbul 2016, s. 58; **ÇEVRE AYGÜN**, Gözde: "Miras Bırakanın Tasarruf Özgürlüğü: Saklı Paylı Mirasçılar", iç. Medeni Hukuk-III, Miras Hukuku, ed. İkizler, M./Tüzüner, Ö., Ankara 2025, s. 151-152.

paylaştığı ev hayvanına terekesinden bazı değerleri ayırabilmesi de gayet makul gözükmemektedir.

Miras bırakanın olan hukuk (de lege lata) karşısında bunu ne ölçüde yapabileceği ise ayrı bir konudur. Bir başka deyişle, miras bırakanın bu gereksinimini, kendisinden sonra ev hayvanının geleceğini teminat altına alma arzusunu, pozitif hukukun ne derece karşıladığı ise incelemeye değerdir. Aşağıda miras bırakanın başvurabileceği çeşitli yollar, geçerlilik durumları ile birlikte, ele alınmaktadır.

A. Mirasçı Atama ve Belirli Mal Bırakma

1. Genel Olarak

Miras bırakan ölümüne bağlı tasarruflara ilişkin şekil kurallarına uyarak (vasiyetname veya miras sözleşmesi yaparak) bir kişiyi terekesinden yararlandırabilir. Onu yasal mirasçıları ile aynı düzeye taşıyıp mirasçısı olarak atayabilir. Gerçekten de bu durumda, atadığı mirasçı yasal mirasçılar ile birlikte miras bırakanın külli halefi olur, mirasın açılmasıyla birlikte miras bırakanın hak ve borçları kendiliğinden ona da geçer, miras ortaklığına dâhil olur ve terekedeki değerler üzerinde elbirliğiyle hak sahipliği doğar⁸. Miras bırakanın özellikle mirasının belli bir payını, yüzdesini bir kişiye bıraktığı durumlarda akla atanmış mirasçılık gelir⁹; ölümüne bağlı tasarrufta, mirasın onda biri, beşte biri veya yüzde yirmi beşi gibi bir oran öngörülmüşse durum böyledir¹⁰.

⁸ Mirasçı atanması/nasbı hakkında bkz. ÖZTAN, Bilge: Miras Hukuku, 13. bası, Ankara 2023, s. 19-20, 290 vd.; İNAN, A. Naim/ERTAŞ, Şeref/ALBAŞ, Hakan: Miras Hukuku, 12. bası, Ankara 2024, N. 628 vd.; İMRE/ERMAN, s. 120 vd.; EREN/YÜCER AKTÜRK, N. 432; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 258-259; DURAL/ÖZ, N. 663 vd.; AYAN, Mehmet: Miras Hukuku, 9. bası, Ankara 2016, s. 125 vd.; ANTALYA, Miras Hukuku, N. 789 vd.; YILDIRIM, M. Fadıl: Türk Miras Hukuku, Ankara 2025, s. 198 vd.; AKTAŞ AVCİ, Pınar: "Mirasçı Atama, Belirli Mal Bırakma, Vakıf Kurma", iç. Medeni Hukuk-III, Miras Hukuku, ed. İkizler, M./Tüzüner, Ö., Ankara 2025, s. 355-357.

⁹ Bkz. SEROZAN, Rona/ENGİN, B. İlkey: Miras Hukuku, 9. bası, Ankara 2024, § 4 N. 130; AYAN, s. 126; İMRE/ERMAN, s. 120-121; ANTALYA, Miras Hukuku, N. 790; DURAL/ÖZ, N. 663.

¹⁰ "Bir kişinin, mirasın tamamını veya belli bir oranını almasını içeren her tasarruf, mirasçı atanması sayılır." (TMK m. 516/2).

Atanmış mirasçılıktan farklı olarak, miras bırakan, mirasının bir yüzdesini değil de, terekesindeki belirli bir malı bir kişiye bırakarak da ona menfaat sağlayabilir ki bu kişi bu kazandırmadan dolayı alacak hakkı elde etmiş olur; mirasçılardan kendisine bırakılan şeyin ona verilmesini isteyebilir¹¹. Bu kişiler mirasçı sıfatını haiz olmazlar; onlara vasiyet alacaklısı (belirli mal bırakılan, musaleh) denir¹². Görüldüğü gibi bunlar, miras bırakanın ölümü ile kendilerine sağlanan menfaati doğrudan elde edemezler; ancak mirasçılara karşı bir alacak/talep hakları doğar ve miras bırakanın cüzi halefi olurlar¹³.

Atanmış mirasçıların ve vasiyet alacaklılarının bu sıfatı kazanmaları, kendilerine ölüme bağlı tasarrufla kazandırmada bulunulabilmesi, “kişi” sıfatını taşıyor olmalarına bağlıdır¹⁴. Zira lehlerine olan ölüme bağlı tasarrufla aslında hak elde etmeleri (atanmış mirasçılıkta borç altına da girebilmektedirler) söz konusu olmaktadır ki bu da haklara ve borçlara ehil olmayı, hak ehliyetinin varlığını (TMK m. 8, 48) gerektirmektedir. Bu durumda miras bırakanın, ev hayvanını mirasçısı veya vasiyet alacaklısı yapıp yapamayacağı; böylece ona, örneğin mirasının altıda birini veya bankadaki beş milyon TL’sini bırakıp bırakamayacağı ev hayvanının hukuki statüsüne verilecek yanıtla bağlı olmaktadır.

¹¹ Belirli mal bırakma/vasiyet hakkında bkz. **DURAL/ÖZ**, N. 668 vd.; **KOCAYUSUF-PAŞAOĞLU**, s. 259 vd.; **SEROZAN/ENGİN**, § 4 N. 133 vd.; **EREN/YÜCER AKTÜRK**, N. 434 vd.; **ANTALYA**, Miras Hukuku, N. 802 vd.; **İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ**, N. 635 vd.; **AYAN**, s. 127 vd.; **YILDIRIM M.**, 102 vd.; **BELGE ÇETİN**, A. Merve: Vasiyet (Belirli Mal Bırakma), Ankara 2022, s. 25 vd.; **AKTAŞ AVCİ**, s. 357 vd.

¹² **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU**, s. 261; **İMRE/ERMAN**, s. 120; **DURAL/ÖZ**, N. 673; **ANTALYA**, Miras Hukuku, N. 803; **AYAN**, s. 34.

¹³ **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU**, s. 47; **SEROZAN/ENGİN**, § 4 N. 133; **EREN/YÜCER AKTÜRK**, N. 436; **İMRE/ERMAN**, s. 120; **DURAL/ÖZ**, N. 89, 673; **ANTALYA**, Miras Hukuku, N. 174, 809; **İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ**, N. 642; **DEMİRBOĞA**, D. Ali: “Temel Kavramlar”, iç. Medeni Hukuk-III, Miras Hukuku, ed. İkizler, M./Tüzüner, Ö., Ankara 2025, s. 68-69.

¹⁴ **İMRE/ERMAN**, s. 305; **DURAL/ÖZ**, N. 1502; **İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ**, N. 1452; **AYAN**, s. 258; **EREN/YÜCER AKTÜRK**, N. 1163 vd.; **ÇABRİ**, Sezer: Miras Hukuku Şerhi, C. II, İstanbul 2020, s. 37; **BAŞPINAR**, Sena: “Mirasın Açılması ve Geçmesi”, iç. Medeni Hukuk-III, Miras Hukuku”, ed. İkizler, M./Tüzüner, Ö., Ankara 2025, s. 485.

2. Hayvanların, Özel Olarak Ev Hayvanlarının Hukuki Statüsü

İyimser bir geri götürme ile bundan 100 yıl öncesine kadar ev hayvanlarının ve genelde tüm hayvanların hukuki statüsü ile ilgili pek de fikir ayrılıkları görülmemektedir. Hayvanlar eşya olarak görülüyordu ve taşınır eşya olarak nitelendiriliyorlardı. Böylece herhangi bir eşya gibi üzerlerinde mülkiyet kurulması ve mülkiyetten doğan hakların kullanılması tabii idi. Mülkiyet hakkı nasıl kullanma, yararlanma ve şey üzerinde tasarruf yetkisi veriyorsa aynı güçle hayvanlar üzerinde de kullanılabiliyordu.

Günümüzde aşağı yukarı bütün modern hukuk sistemlerinde hayvanlara basit, sıradan eşya hukuku konusu şeyler olarak muamele edilmesinden uzaklaşmaktadır. Hatta canlı olmaları, bilinçli varlıkları, duyarlı yapıları, ıstırap çekmeleri, onur ve refahları, korunma gereksinimleri vb. nedenlerle¹⁵ hayvanların eşya olarak nitelendirilmesinden dahi

¹⁵ Bkz. **ÖBERGFELL**, Eva I.: "Tiere als Mitgeschöpfe im Zivilrecht", Rechtswissenschaft, Heft 3, 2016, s. 389 vd.; **BAHN**, Theresa: "Das Tier im Familien- und Erbrecht", Tier- und Artenschutz in Recht und Praxis (TiRuP), 2/2018-A, s. 64 vd.; **EASON**, L. Morgan: "A Bone to Pick: Applying a Best Interest of the Family Standard in Pet Custody Disputes", South Dakota Law Review, C. 62, S. 1, 2017, s. 85 vd.; **PARDO**, Michelle C.: "Legal Personhood for Animals: Has Science Made Its Case?", Animals, Vol. 13, Iss. 14, 2023, 2339; **KOÇHİSARLIOĞLU**, Cengiz/**SÖĞÜTLÜ ERİŞGİN**, Özlem: "Hayvanın Hukuki Konumu", Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, C. 8, Özel S., 2013, s. 1696 vd.; **KÖKSAL**, Mehmet: "'Hayvan' Kavramının Hukuktaki Olan ve Olması Gereken Yeri", iç. Hayvanlar ve Hukuk, ed. Batı, M/İnci Z. Ö., Ankara 2023, s. 102, 106 vd.; **YILMAZ**, Halil: "Hayvan Haklarına Bakış", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 62, 2006, s. 216-217; **ÇELEBİ**, Ö.: "Kişi ve Eşya Ayrımı Bağlamında Hayvanların Hukuki Statüsü", İstanbul Hukuk Mecmuası, C. 76, S. 2, 2018, s. 564 vd., 584 vd.; **NART**, Serdar: "Karşılaştırmalı Hukukta Hayvanların Hukuki Niteliği", iç. Hayvanlar ve Hukuk, ed. Batı, M./İnci, Zekiye Ö., Ankara 2023, s. 364 vd.; **KÖYBAŞI**, Serkan: "Yeni Bir Anayasal Hak Öznesi Olarak Hayvan", Anayasa Hukuku Dergisi, C. 7, S. 13, 2018, s. 106 vd.; **ÖZEN İNCİ**, Zekiye: "Güncel Gelişmeler Işığında Türkiye'de Hayvanların Ceza Hukuku Bakımından Korunması", İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 1, 2019, s. 3 vd.; **DURU**, Buse: "Hayvan Hakları Bakışıyla Boşanma: Yeni Bir Çözüm Yolu Olarak Hayvan Velayeti", Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXII, S. 1, 2025, s. 220 vd.; **ÜSTÜN**, Çağatay/**KUZGUN**, İmge: "Hayvan Hakları İçin Yeni Bir Umut 'İnsan Olmayan Kişi' Kavramı", Fasikül Hukuk Dergisi, C. 5, S. 47, 2013, s. 13-14.; **TATAR**, D. Buket: "Hayvanların Korunmasına Dair Görüşlere Eleştirel Bir Bakış", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XX, S. 3, 2016, s. 309 vd.; **TUNCER KAZANCI**, İdil: "Hayvanların Hukuki Niteliği

vazgeçilebilmektedir. Nitekim bu “haklı terfi”, Alman, Avusturya, İsviçre hukuklarında kanun seviyesinde sağlanmıştır: “Hayvanlar eşya değildir”¹⁶ özlü ifadesi, her üç ülkenin medeni kanunlarında kendine yer bulmuştur¹⁷.

Hayvanların eşya olarak nitelendirilmesinden vazgeçildiğinde, hemen akla gelen soru, peki bu takdirde, onların hukuk karşısındaki konumlarının ne olduğu/ne olacağıdır. Bu soruya tüm hayvanların için aynı yanıtın verilmesinin isabetli olup olmayacağı; ev hayvanı, kesim hayvanı, sahipli-sahipsiz hayvan¹⁸ gibi “insana göre” sınıflandırmalar yahut omurgalı-omurgasızlar¹⁹ gibi biyolojik ayrışmalara göre aralarında bir statü

Çerçevesinde Ev Hayvanlarının Haczedilemezliği”, iç. Hayvanlar ve Hukuk, ed. Batı, M./İnci, Zekiye Ö., Ankara 2023, s. 489-490; **KAYAALP**, Abdullah E.: “Hayvanın Hukuki Konumu ve Hayvan Hakkının Tanımlanması”, Prof. Dr. O. Gökhan Antalya’ya Meslekte 50. Yıl Armağanı, C. III, İstanbul 2025, s. 2269 vd.; **AKBEN**, Dilara: Alman Hukukunda ve Türk Hukukunda Hayvanlarının Korunmasının Karşılaştırılması, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 25, S. 2, 2023, s. 1052-1053.

¹⁶ “Tiere sind keine Sachen”

¹⁷ Alman Medeni Kanunu, AlmMK, BGB § 90a; Avusturya Medeni Kanunu, AvMK, ABGB § 285a; İsviçre Medeni Kanunu, İsvMK, ZGB, m. 641a. İsviçre Hukuku için bkz. **GRAHAM-SIEGENTHALER**, Barbara: Art. 641a N. 1-48, in: Berner Kommentar, Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Zivilgesetzbuch, Das Sachenrecht, Das Eigentum-Allgemeine Bestimmungen-Art. 641-654a ZGB, hrsg von Regina E. Aepli-Müller, Christoph Müller, Bern 2022; **ARNET**, Ruth: Art. 641a N. 1-3, in: CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Sachenrecht Art. 641-977 ZGB – Art. 1-61 SchlT ZGB, hrsg von Ruth Arnet, Ruth/Breitschmid, Peter/Jungo, Alexandra, 4. Aufl., Zürich 2023; **WOLF**, Stephan: Art. 641a N. 1-7, in: OFK- Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, hrsg von Kostkiewicz, Jolanta Kren/ Wolf, Stephan/ Amstutz, Marc/ Fankhauser, Roland, 4. Aufl., Zürich 2021.

¹⁸ Hayvanların sahiplenilmesi hakkında bkz. **GÜRPINAR**, Damla: “Sokak Hayvanlarının Dramlarına Bir Çözüm Olarak Hayvanların Sahiplenilmesi”, iç. Hayvanlar ve Hukuk, ed. Batı, M./İnci, Zekiye Ö., Ankara 2023, s. 273 vd.; ayrıca sahipsiz hayvan kavramı için bkz. **AYDOĞDU**, Murat/**MERAL**, Oğuzhan Ö.: “Sahipsiz Köpeklerin Popülasyonunun Kontrol Altına Alınması ve Buna İlişkin Hukuki Altyapının Oluşturulması”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan, C. 21, Özel S., 2019, s. 2131-2132.

¹⁹ Bkz. Tierschutzgesetz (TSchG) (Schweiz), vom 16. Dezember 2005 (Stand am 1. September 2023), m. 2/1; **BERGFELL**, s. 395; **ÇELEBİ**, s. 567, 586; **KÖYBAŞI**, s. 107 dn. 5; **AKBEN**, s. 1056, 1067 vd.

farklılığı oluşturulup oluşturulmayacağı ise başlı başına çetrefilli bir meseledir.

Hayvanlar eşya değilse o zaman kişi olarak mı kabul edilecektir? Doğrusu, bu şekildeki bir kabul²⁰, tüzel kişilerden sonra hayvanlara da kişilik tanınması, böylece haklara ve borçlara ehil olabilmeleri, mühim bir hadise, belki devrimsel bir hukuki adım olacaktır. Bu takdirde kişi sıfatı taşıyan ev hayvanı, hatta herhangi bir hayvan mirasçı da atanabilir, vasiyet alacaklısı da kılınabilir.

İradesi olmayan varlıklara, hayvanlara kişi sıfatı tanımanın, böylece kavramı olabildiğince genişletmenin, insanın bu paye ile edindiği kazanımları silikleştireceği; hayvanları korumak veya onlara bazı ekstra olanaklar tanımak için kişi kabul edilmelerine aslında ihtiyaç olmadığı gibi çeşitli düşünceler²¹ “kişi” nitelendirmesi yerine, onunla eşya arasında; “sui generis bir varlık”, “kişi benzeri” veya “sınırlı kişilik” gibi

²⁰ Bkz. **SUNGURBEY**, İsmet: Hayvan Hakları, Bir İnsanlık Kitabı, İstanbul 1992, s. 80 vd.; “Gerçek ve tüzel kişilerin yanında üçüncü bir kategori kişi oluşturmak fikri çok da absürt gelmemektedir. Hukukta tanımı doğru yapılır ve sınırları doğru çizilirse neden olmasın?” **KÖKSAL**, s. 111; **ÜSTÜN/KUZGUN**, s. 17-18. Hatta “..(Hayvan Hakları Evrensel Bildirgesi)... (Ev Hayvanlarının Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesi)... (5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu) hükümlerine göre hayvanın hak sahibi bir varlık olduğu, Taraflarca sözleşmeler düzenlenir iken hayvanın kişilik haklarını ihlal eden düzenlemeler yapılamayacağı, Sözleşme hükmünde sayılan Yönetim Planı’nın da benzer şekilde, hayvanın kişilik haklarına ve kanuna aykırı düzenlemeler içermeyeceği, Yönetim planında, hayvanın kişilik haklarına ve kanuna aykırı düzenlemeler bulunması halinde, bu düzenlemelerin Borçlar Kanunu’nun 27. maddesi uyarınca dairemizce re’sen hükümsüz kabul edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. ... (Bu nedenlerle) İstinaf başvurusunun kabulüne,...”. Bursa BAM, 4. HD., 29.04.2019, E. 2019/142, K. 2019/682 (Lexpera). Aksi yönde bkz. Y 18. HD., 30.05.2016, E. 2015/10963, K. 2016/8614 (Lexpera); Y 20. HD, 03.10.2017, E. 2017/4850, K. 2017/7206 (Lexpera); Y HGK, 18.01.2022, E. 2017/3018, K. 2022/6 (Lexpera), kararın karşı oy yazısında, yukarıdaki Bölge Adliye Mahkemesi kararında dayandırılan gerekçelerle, sözleşme niteliğinde olan yönetim planının, “hayvanın kişilik hakkını” ihlal etmesine hukuk düzeninin izin vermemesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu konudaki görüş ve değerlendirmeler için ayrıca bkz. **KYMLICKA**, s. 130 vd.; **ÇELEBİ**, s. 597 vd.

²¹ Hayvanlara kişilik tanınması görüşüne yönelik eleştiriler için bkz. **KOÇİSARLI-OĞLU/SÖĞÜTLÜ ERİŞGİN**, s. 1699 vd.; **PARDÖ**, s. 2339; **KAYAALP**, s. 2272 vd.

değerlendirmelere de kapı aralamaktadır²². Bu varlığın, kişi benzeri veya sınırlı kişilikli hayvanın ne açıdan, hangi ölçüde kişiye benzeyeceği, kişiliğinin sınırlarının nasıl çizileceği sorunu ise kolay ve hızlı bir çözüm vadedmemektedir.

Kuşkusuz, hayvanların kişi ya da kişi benzeri olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği, kanun hükmü ile eşya olmaktan çıkarıldıkları hukuk düzenleri için çok daha anlamlıdır. Gerçi gerek İsviçre, gerekse Alman ve Avusturya kanun koyucuları, hayvanların eşya olmadığını vazettikten sonra onlara yine de -ama aksi öngörülmedikçe- eşya hukuku kurallarının uygulanacağını²³ düzenleyerek, kişi ve belki kişi benzeri nitelendirmesine ihtiyatlı yaklaştıklarını da ortaya koymuş olmaktadır²⁴.

Türkiye’de hayvan hakları konusunda son yıllarda önemli gelişmeler olmuştur. Bir kere, Ev Hayvanlarının Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesi 1993 tarihinde imzalanmış ve 2003 tarihinde de onaylanarak yürürlüğe girmiştir. 2004 yılında 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu kabul edilmiştir. Sonra da bu kanunla ilgili birçok yönetmelik çıkarılmıştır. Bu düzenlemelerin hiçbirinde hayvanların “eşya olmadığına” ilişkin bir hüküm yoktur. Gerçi bu denli önemli bir nitelendirmenin yeri, özel hukukun kalbi “medeni kanun”dur. Hayvanların eşya olmadığına ilişkin, tüm özel hukukta, hatta hukukun tamamında geçerli bir temel anlayış ve yaklaşım farklılığına gidilecekse bu tıpkı, İsviçre, Alman ve Avusturya hukuklarında olduğu gibi medeni kanun ile olmalıdır²⁵. Türk Medeni Kanunu’nda bu yönde bir hükmün -henüz- bulunmadığı ise açıktır.

²² Bu konudaki görüş ve değerlendirmeler için bkz. **KOÇHİSARLIOĞLU/SÖĞÜTLÜ ERİŞGİN**, s. 1695-1696; **ÇELEBİ**, s. 599, 601; **CUMALIOĞLU**, Emre: “Medeni Hukukta Hayvan Hakları ve Hayvanlar Üzerindeki Hak”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 19, Özel S., 2017, s. 579 vd.; **KAYAALP**, s. 2258.

²³ AlmMK § 90a; AvMK § 285a; İsvMK m. 641a/2.

²⁴ Çeşitli ülkelerdeki hukuki durum için bkz. **AMBIKA**, Swain: “Consideration of Animals as Legal Person”, Indian Journal of Integrated Research in Law, Vol. 3, Iss. 4, 2023, s. 253 vd.; **UYUMAZ**, Alper: “Bir Hukuk Sorunsalı Olarak Güncel Gelişmeler Işığında Türkiye’de Hayvan Hakları”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 20, S. 3, 2016, s. 161 vd.; **KOÇHİSARLIOĞLU/SÖĞÜTLÜ ERİŞGİN**, s. 1705 vd.

²⁵ Benzer şekilde bkz. **KOÇHİSARLIOĞLU/SÖĞÜTLÜ ERİŞGİN**, s. 1712; **UYUMAZ**, s. 146-147; **AKSOY DURSUN**, Sanem: Eşya Kavramı, İstanbul 2012, s. 187-188;

Türk kanun koyucusu onları eşya olarak nitelendirme eşiğini atlamadığına göre, hayvanların kişi yahut kişi benzeri olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği ve bunun olası sonuçları Türk hukuku açısından daha çok teorik düzeyde öneme sahiptir. Bugün için, özetle, özel kanunlardaki hükümler dışında, hayvanlar Türk hukukunda eşya olarak muamele görmektedir ve ev hayvanı veya diğerleri, hiçbir hayvan kişi sıfatını haiz değildir.

3. Miras Bırakanın Ev Hayvanını Mirasçı Atadığı ve Ona Belirli Mal Bıraktığı Tasarrufların Tahvili

Yukarıdaki açıklamalardan anlaşılabacağı üzere, ev hayvanları kişi sıfatı taşımadıkları, hak ehliyetleri olmadığı için mirasçı atanamayacakları gibi onlara belirli bir mal bırakılarak vasiyet alacaklısı da kılınamazlar. Bu yöndeki ölüme bağlı tasarruflar geçersiz olur. Bu şekilde ölüme bağlı tasarrufu tamamen geçersiz kılmak, bir yandan miras bırakanın son arzularının yerine getirilememesi öte yandan da ev hayvanının kazandırmanın sağlayacağı refahtan yoksun bırakılması anlamına gelmektedir.

İsviçre kanun koyucusu istenmeyen bu sonuçları İsvMK m. 482'ye eklediği, 2003 yılında yürürlüğe giren bir hükümle aşmıştır²⁶. Hüküm sayesinde, miras bırakanın bu gibi -aslında geçersiz- tasarrufları, hayvanın uygun şekilde bakımına yönelik bir yüklenme olarak kabul edilmekte; böylece mirasçı atama veya belirli mal bırakma tasarrufu yüklemeye tahvil edilmektedir (yasal tahvil) (m. 482/4)²⁷.

ÇİLENTİ KONURALP, Ayşen/**KONURALP**, O. Emre: "Türk Hukukunda Hayvanların Korun(ma)ması", Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1, 2021, s. 80-81, 83; bununla birlikte, Hayvanları Koruma Kanunu ve ilgili mevzuat dikkate alındığında hayvanların artık eşya olmaktan çıkarıldığı yönünde bkz. ve krş. **ANTALYA**, O. Gökhan: Eşya Hukuku, C. IV/I, 4. Baskı, Ankara 2021, N. 75; **OĞUZMAN**, M. Kemal/**SELİÇİ**, Özer/**OKTAY-ÖZDEMİR**, Saibe: Eşya Hukuku, 26. baskı, İstanbul 2024, s. 13; **DEMİRSATAN**, Barış: "Boşanmada Ev Hayvanlarının Hukuki Durumu", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXIV, S. 3, 2020, s. 139; **CUMALIOĞLU**, s. 578.

²⁶ Eingefügt durch Ziff. I des BG vom 4. Okt. 2002 (Grundsatzartikel Tiere), (AS 2003 463; BBl 2002 4164 5806).

²⁷ Bkz. **WEIMAR**, Peter: Art. 482 N. 1-120, in: Berner Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Bd. III/1/1/1, Das Erbrecht, Art. 457-516 ZGB, hrsg von Hausheer, Heinzel/ Walter, Hans Peter, Bern 2009; **HRUBESCH-MILLAUER**, Stephanie: Art. 482 N.

Benzer bir hüküm Türk Medeni Kanunu'nda bulunmamaktadır. Ancak bu gibi tasarrufların geçersiz olmasından doğacak sakıncalar İsviçre hukukundaki ile aynıdır; miras bırakanın son arzusunu gerçekleştirememek ve hayvanı onun için tasarlanan yaşamını sürdürme kolaylıklarından yoksun bırakmak. Bu nedenle Türk hukukunda da, ama içtihat yoluyla, tahvil müessesine başvurarak, geçersiz mirasçı atamayı ya da belirli mal bırakmayı hayvanın yararlanı olduğu bir yüklemeye çevirmek isabetli görülmektedir²⁸.

Bu yapılırken, tasarrufta hayvana bırakılan şey veya miras payı yasal mirasçılara geçecek, yasal mirasçılar da hayvanı tasarruf konusu menfaatten yararlandırma yükümlülüğü altına girmiş olacaktırlar.

B. Yararlananın Ev Hayvanı Olduğu Yüklemeye Bulunma

Yukarıda izah edildiği üzere, ev hayvanı mirasçı atanamaz veya vasiyet alacaklısı kılınmaz. Türk hukuku açısından tasarrufu tahvil yoluyla yükleme olarak geçerli kılmak mümkün olabilir. Ancak bu içtihat yoluyla ulaşılan bir sonuçtur ve her zaman bu sonuca ulaşılabileceği, olası farklı görüş ve değerlendirmeler nedeniyle garanti edilemez. Bu sakıncayı önlemenin, işi yorum veya tahvile bırakmamanın yolu, ev hayvanı yararlanı olmak üzere, ölümle bağlı tasarrufla açıkça bir yükleme (TMK m. 515) öngörmektir.

Ev hayvanı hatta herhangi bir hayvan yararlanı olmak üzere bir yüklemeye bulunulması -yorumu veya tahvile ihtiyaç olmaksızın-

1-12, in: CHK-Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Erbrecht Art. 457-640 ZGB, hrsg von Arnet, Ruth/Breitschmid, Peter/Jungo, Alexandra, 4. Aufl., Zürich 2023; **STUDHALTER**, Philipp: Art. 482 N. 1-24, in: OFK- Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, hrsg von Kostkiewicz, Jolanta Kren/ Wolf, Stephan/ Amstutz, Marc/ Fankhauser, Roland, 4. Aufl., Zürich 2021.

²⁸ **İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ**, N. 1454; **İMRE/ERMAN**, s. 305; **AYAN**, s. 156; **ZENGİN ÖZ-KÜÇÜKPARLAK**, Burcu: "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Yükleme ve Yüklemenin Tenfizine İlişkin Sorunlar", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 26, S. 1, 2024, s. 529; bkz.ve krş. **SEROZAN/ENGİN**, § 1 N. 144; **YILDIRIM M.**, s. 162.

mümkündür²⁹. Zira yükleme ondan yararlanana alacak hakkı vermez³⁰. Bir haktan söz edilmediği için de yüklemekten yararlananın, kişi sıfatını haiz olması aranmaz.

Yüklemeyi kimin yerine getireceği, yükümlülüğün kime yüklendiği ise ölüme bağlı tasarrufa göre belirlenir. Miras bırakan sadece ev hayvanına bakılmasını öngörmekle yetinmişse bu yüklemenin yükümlüsü yasal mirasçılardır. Bu tür yüklemelere bağımsız yükleme denilmektedir³¹.

Bağımsız yükleme yolu, çeşitli sakıncalara yol açabilir. Öncelikle ev hayvanı bir canlı olarak sürekli ilgi ve özen, bakım ister. Birden çok mirasçının olduğu durumlarda olasıdır ki çok başlılıktan doğacak karmaşa, bakımın bir diğerinden beklenmesi gibi nedenlerle, miras bırakanın yüklemekten arzu ettiği amaç gereği gibi gerçekleşmeyebilir; bu çekişmeler içinde ev hayvanı ihmal edilebilir.

Miras bırakanın açık bir yükleme öngörmesindeki bir diğer avantaj, işte, bu yüklemenin kimin tarafından yerine getirileceğini belirleyebilmesidir. Oysa tahvil yoluyla *yanlış yaptığı* tasarruf geçerli kılınsa bile, sonuçta, bu yüklemenin yükümlüsü yasal mirasçısı, birden çok iseler bunların tamamı olacaktır. Ölüme bağlı tasarrufuyla doğrudan yükleme

²⁹ Bkz. GÜRSOY, K. Tahir: “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler, Kısım I”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. X, S. 1-4, 1953, s. 484; ÖZTAN, s. 278; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 281; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, N. 587; SEROZAN/ENGİN, § 4 N. 150; DURAL/ÖZ, N. 752; AYAN, s. 258; BİLGETEKİN, N. Tuğçe: “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Yükleme ve Özellikle Yüklemin Sui Generis Niteliğinin Değerlendirilmesi”, Prof. Dr. Feyzi Necmeddin Feyzioğlu’nun Anısına Armağan, İstanbul 2020, s. 73; ÇABRİ, Sezer: Miras Hukuku Şerhi, C. I, İstanbul 2018, s. 333-334; ÇABRİ, C. II, s. 41.

³⁰ AKINTÜRK, Turgut: “Şart ve Mükellefiyet Kavramları Üzerinde Bir İnceleme”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 27, S. 3-4, 1970, s. 236; GÜRSOY, s. 472, 474; ÖZTAN, s. 279; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 281; İMRE/ERMAN, s. 143; EREN/YÜCER AKTÜRK, N. 476; ANTALYA, Miras Hukuku, N. 850; YILDIRIM M., s. 110; DURAL/ÖZ, N. 748; ÇABRİ, C. I, 333; TUHAN BOZ, Reyhan: “Koşul ve Yüklemeler, İkameli Tasarruflar”, iç. Medeni Hukuk-III, Miras Hukuku, ed. İkizler, M./Tüzüner, Ö., Ankara 2025, s. 381; ZENGİN ÖZKÜÇÜKPARLAK, s. 519.

³¹ İMRE/ERMAN, s. 142; EREN/YÜCER AKTÜRK, N. 477; ÖZTAN, s. 279; AYAN, s. 134; ANTALYA, Miras Hukuku, N. 853; YILDIRIM, Abdulkirim: Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler, Ankara 2004, s. 112; ZENGİN ÖZKÜÇÜKPARLAK, s. 530-531; BİLGETEKİN, s. 80 vd.

öngördüğü ihtimalde ise, bu yüklemenin yükümlüsünü de seçebilecektir. Bu bağlamda, yasal mirasçılardan; ev hayvanı ile -belki- aynı evde yaşayan, onunla zaten alakadar olan ve manevi bağı, sevgi bağı bulunan birisini seçerek onu yükümlü tutabilecektir. Miras bırakanın yasal mirasçılarının içinde ev hayvanı ile manevi bağı olan, ona ilgi ve özen gösteren, onu zaten sahiplenmiş bir mirasçının olması gerçekten de ev hayvanı için büyük şanstır. Böyle biri bulunmasa da, örneğin mirasçılar ayrı ortamlarda -kentlerde- yaşayan yetişkin bireyler ise, miras bırakan, en azından mirasçılardan daha merhametli olanına, *nazının* daha fazla geçtiğine, bakım ve ilgi işine vakti olduğunu düşündüğüne, sağlık sorunları olmayanına vb. böyle bir yüklemde bulunabilir.

Böylesi bir bağımsız yükleme, bununla birlikte, insanoğlunun tabiatı icabı, kendisine yüklemde bulunan yasal mirasçıyı rahatsız edebilir. Çünkü o bir yandan hayvana bakacak, öte yandan da miras payının bir kısmını hayvan için harcamak zorunda kalacaktır³². Nitekim miras bırakanın mirası örneğin 1/3 oranında paylaşacak üç çocuğu varsa, yükleme altında kalan mirasçı, diğerlerine göre mirastan daha az yararlanmış olur. Özellikle yasal mirasçı ile ev hayvanı arasında manevi bir bağ yoksa *bu ruh hâli*, hayvanın şefkatle muamele görmesini ve gereksinme duyduğu huzurlu ortama kavuşmasını güçleştirebilir, engelleyebilir.

Miras bırakana, yukarıdaki nedenlerle, bu gibi durumlarda bağımlı yükleme³³ önerilmelidir. Bu tür yüklemde miras bırakan, mirasçılardan birine ev hayvanının sorumluluğunu yüklerken bir yandan da ona

³² Yüklemenin yerine getirilmesinin maliyeti, miras bırakanın tasarruf oranını aşmamalıdır. Aksi takdirde mirasçı, saklı payı ihlal edildiği ölçüde yüklemenin tenkisini sağlayabilir. Miras bırakan, mirasçı atayarak veya belirli mal bırakarak lehine tasarrufta bulunduğu kişiye ev hayvanının bakım giderlerini yüklediği durumlarda da bu hassas noktaya dikkat etmelidir. Eğer bakım giderleri bu kişiler lehine yapılan kazandırmadan fazla ise bunun da kazandırma tutarına kadar tenkisi sağlanabilir Bkz. TMK m. 519; SEROZAN/ERGİN, § 4 N. 156; GÜRSOY, s. 478; HATEMİ, Hüseyin: Miras Hukuku, 10. bası, İstanbul 2022, s. 120-121; DURAL/ÖZ, N. 719-721; NAR, 27-29.

³³ Bkz. EREN/YÜCER AKTÜRK, N. 476; SEROZAN/ENGİN, § 4 N. 152; İMRE/ERMAN, s. 142; YILDIRIM A., s. 112; ZENGİN ÖZKÜÇÜKPARLAK, s. 530-531; BİLGETEKİN, s. 80 vd.

miras payının dışında bir kazandırmada bulunmaktadır. Örneğin miras bırakanın mirası 1/3 oranında paylaşacak üç çocuğu varsa, saklı payı ihlal etmeyecek şekilde, bunlardan ev hayvanı ile ilgilenmesini istediği çocuğunun payını 2/4'e çıkarabilir. Yahut bir arazini, bir dairesini miras payının yanında bu çocuğuna bırakarak (ön vasiyet)³⁴ bunun karşılığında yüklemeye bulunabilir³⁵.

Bağımlı yükleme yoluyla miras bırakanın, yasal mirasçısı olmayan bir kişiyi mirasçısı atayarak aynı zamanda ona ev hayvanına bakmayı yüklemesi de mümkündür. Aynı esas belirli mal bırakma için de geçerlidir. Örneğin yetişkin çocukları artık kendi düzenlerini kurmuş -belki ayrı kentlerde yerleşim yeri edinmiş- yaşını başını almış miras bırakan, kız kardeşi ve ev hayvanı ile birlikte yaşıyorsa, kız kardeşine birlikte yaşadıkları evi bırakıp ev hayvanına bakması için yüklemeye bulunabilir. Bu ihtimalde hatta, yasal mirasçıların hayvan üzerindeki (külli halefiyetten doğan) söz haklarına son vermek ve bundan doğabilecek çekişmeleri baştan engellemek için, ev hayvanının TMK anlamında mülkiyetini de açıkça kardeşine bırakması uygun olur.

Miras bırakan ne denli iyi kurgularsa kurgulasın, ev hayvanının yine de yükleme yükümlüsü tarafından iyi bakılmaması ihtimali vardır. Bu maksatla bir kazandırmada bulunulmuş olsa da, yükleme yükümlüsü hayvanla ilgilenmeyebilir, ona *sırtını döner*. Tüm yükleme durumları için bu ihtimali önlemek maksadıyla kanun koyucu, ilgililere dava açma hakkı tanımıştır: Yükleme öngören ölüme bağlı tasarruf hüküm ve

³⁴ Kavram hakkında bkz. **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU**, s. 262; **DURAL/ÖZ**, N. 684-685; **İMRE/ERMAN**, s. 127-128; **EREN/YÜCER AKTÜRK**, N. 459; **ANTALYA**, Miras Hukuku, N. 827; **YILDIRIM M.**, s. 105; **OZANEMRE YAYLA**, H. Tolunay: "Ön Vasiyet (Mirasçı Lehine Vasiyet) Kavramı, Ön Vasiyetin Unsurları ve Özellikleri", Ankara Barosu Dergisi, C. 75, S. 2, 2017, s. 99-144; **BELGE ÇETİN**, s. 200-202; **AKTAŞ AVCİ**, s. 365.

³⁵ Yasal mirasçılara yapılan tasarruflarda TMK m. 647/3'e dikkat edilmelidir. Bu hükme göre, aksini arzu ettiği tasarruftan anlaşılmadıkça, miras bırakanın tereke malını bir mirasçıya özgülemesi, vasiyet olmayıp sadece paylaşırma kuralı sayılır. Bu tehlikeyi engellemek için, miras bırakan, yasal mirasçısına vasiyette bulunduğunu, yoksa paylaşırma kuralı getirmediğini ölüme bağlı tasarrufunda açıkça ortaya koymalıdır. Bkz. **DURAL/ÖZ**, N. 985.

sonuçlarını doğurduğu andan itibaren, her ilgili koşul veya yüklemenin yerine getirilmesini isteyebilir (TMK m. 515/1 c. 2). Dava alacak davası niteliğinde olmayıp yüklemenin yerine getirilmesi istemli bir davadır³⁶.

İlgili kavramı da öğretide geniş yorumlanır; miras bırakanın yüklemeye ile umduğu amacının gerçekleşmesinde yararı bulunan herkes bu davayı açabilir. Hâliyle maddi olanlardan başka, manevi veya etik bir yararın varlığı da dava açma hakkı için yeterli görülür³⁷. Örneğin miras bırakan, A parkındaki kedilerin ölümünden sonra aç kalmaması için aylık besin giderlerinin karşılanmasını mirasçılara yüklemişse, o parkta görev yapan yetkililerce, parkın bulunduğu belediyenin veteriner müdürlüğünce, o parkta devamlı surette hayvanları besleyen bir başka hayırseverce, hayvanları koruma amaçlı dernek ve vakıflarca bu dava açılabilir³⁸. Keza mirasçılar, miras bırakanın yakınları da yüklemenin yerine getirilmesine yönelik davayı açabilmelidir³⁹.

İlgili kavramının teoride geniş tutulmasının pratikte ne denli yarar getireceği ise kuşkuludur. Zira dava açma ve onu sürdürme zamana yayılan zahmetli bir uğraştır. Psikolojik açıdan kişide doğuracağı gerilim ve usanç bir yana, adliyeye gidiş-gelişten davadan dolayı vekile ödenecek tutara kadar caydırıcı maddi bir boyutu da vardır. Sonuçta bu davayı kazanmanın davacıya tazminat elde etme gibi doğrudan bir yararı da yoktur; olsa olsa bu yolla, bunca sıkıntıdan sonra, yüklemenin yerine getirilmesini sağlamış olacaktır. Şu hâlde, ev hayvanı özelinde, ancak miras bırakanın son arzularının gerçekleşmesinde *fazlaca hassas* bir kişinin tüm bu sıkıntıları göze alabileceği düşünülebilir. Yine amacı zaten hayvanları

³⁶ İMRE/ERMAN, s. 143; DURAL/ÖZ, N. 761; ÖZTAN, s. 280; AYAN, s. 135; TUHAN BOZ, s. 383; BİLGETEKİN, s. 86 vd.

³⁷ YILDIRIM A., s. 120-122; DURAL/ÖZ, N. 760; İMRE/ERMAN, s. 143; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 283; ÖZTAN, s. 280; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, N. 594; AYAN, s. 135; ÇABRİ, C. I, 334; TUHAN BOZ, s. 383; BİLGETEKİN, s. 72; ZENGİN ÖZKÜÇÜKPARLAK, s. 534.

³⁸ Örnek için bkz. KERMAN, Evrim: "Hayvanlar Ölümüne Bağlı Tasarrufların Lehtarı Olabilir Mi? İsviçre Örneği", iç. Hayvanlar ve Hukuk, ed. Batı, M./Özen İnci, Z.Ö, Ankara 2023, s. 454; ayrıca bkz. ÇELEBİ, s. 590.

³⁹ YILDIRIM A., s. 122-123; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 283; İMRE/ERMAN, s. 149; ÖZTAN, s. 280; ZENGİN ÖZKÜÇÜKPARLAK, s. 535.

korumak olan dernek ve vakıf gibi tüzel kişiler de yüklemenin yerine getirilmesi için gayretli olabilir⁴⁰. Özetle, öğretilde ifade edildiği üzere⁴¹; *“Yüklemenin tenfizi, lehtar bizzat ilgilenip tahrik etmedikçe⁴², çoğu zaman dava edilmez. Böyle olunca da yüklemeyele sınırlandırılmış kazandırmadan (atamadan veya vasiyetten) yararlananın yanına kâr kalır bu yüklemeli kazandırma!”* ve hâliyle *“Yükleme salt kâğıt üzerinde”* kalmış olur.

Dava yolunun yetersiz kalması riski karşısında miras bırakanın, ev hayvanının bakılmasını sağlamak için ölüme bağlı tasarrufunda ek bazı önlemler alması uygun olacaktır:

i. Öncelikle miras bırakan bir vasiyeti yerine getirme görevlisi atayabilir (TMK m. 550). Vasiyeti yerine getirme görevlisi, miras bırakan tarafından aksi öngörülmüş veya sınırlı bir görev verilmiş olmadıkça, miras bırakanın son arzularının yerine getirilmesi için gerekli bütün işlemleri yapmakla görevli ve yetkilidir (TMK m. 552/1). Genel olarak veya ev hayvanına ilişkin yükleme özelinde atanmış bir vasiyeti yerine getirme görevlisi için artık yüklemenin yerine getirilmesini takip ve dava etmek⁴³ görevinin bir gereğidir.

ii. Miras bırakan, yüklemesi ile birlikte ölüme bağlı tasarrufunda, kötü bakılma veya ihmal edilme riskine karşı ev hayvanının belirli aralıklarla bir sağlık merkezinin kontrolünden geçmesi gibi önlemler öngörebilir. Özellikle ev hayvanının rutin bakımlarını gerçekleştiren, sürekli iletişim içinde olunan bir veteriner varsa, hayvanın belirli aralıklarla bu kişiye gösterilmesi etkili bir tedbirdir⁴⁴. Böylece en azından düzenli bir denetim sağlanmış olur. Bu tür bir sağlık kuruluşuna veya veterinerine ölüme bağlı

⁴⁰ KERMAN, s. 454.

⁴¹ SEROZAN/ENGİN, § 4 N. 156.

⁴² Ev hayvanı için bu ihtimal söz konusu olamaz.

⁴³ Varsa, terekenin resmen yönetilmesi ile görevli kişi de bu davayı, görevi gereği, açmalıdır (TMK m. 592 vd.). İMRE/ERMAN, s. 144; DURAL/ÖZ, N. 760; KOCAYU-SUFPAŞAOĞLU, s. 283; ÖZTAN, s. 280; YILDIRIM A., s. 122; BİLGETEKİN, s. 73.

⁴⁴ Özellikle hayvanın uyutulmasının, miras bırakanın güvendiği bir uzmanın olumlu görüşüne bağlanması yönünde bkz. BAHN, s. 67.

tasarrufuyla kazandırma içeren⁴⁵ bir -bağımlı- yüklemde bulunarak miras bırakan, sağlık kontrolü sonuçlarının mirasçılara veya belirli derneklere bildirilmesini de isteyebilir. Yine, sağlık kontrolünde hayvanın kötü muamele gördüğünün; aç bırakıldığının, darp edildiğinin yahut başka bir surette eziyet edildiğinin⁴⁶ anlaşılması hâlinde, 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu ve ilgili mevzuat gereğince işlem yapılması için, yetkili birimlerin⁴⁷ durumdan gecikmeksizin haberdar edilmesini bu tarz bir bildirim yoluyla sağlayabilir.

iii. Miras bırakanın, bu tür bir bildirim mekanizması ile birlikte veya tamamen bağımsız olarak, yüklemenin yerine getirilmemesinde uygulanacak bir yaptırım öngörmesi de düşünülebilir. Bu maksatla öğretilde, bir ceza koşulu konulabileceği⁴⁸ veya bağımlı yüklemde bırakılan kazandırmadan yararlanılamayacağının öngörülebileceği (mahrum edici kayıt)⁴⁹ ifade edilmektedir.

Özellikle mirasçının yüklemeyi yerine getirmemesi durumunda bırakılan tasarruftan yararlanamayacağına ilişkin mahrum edici kaydın varlığı bakımından, yükleme ile koşul⁵⁰ arasındaki ayırım daha da belirsizleşecektir. Gerçekten de bu ikisini, özellikle de iradi koşulla yüklemeyi birbirinden ayırt etmek normalde de kolay değildir⁵¹. Bir de istenen şey

⁴⁵ Aynı zamanda bu yolla miras bırakan, hayvanın muayene vb. giderlerini karşılayacak derecede bir tutarı sağlık merkezine -peşinen- bırakabilir.

⁴⁶ “Hayvanlara kasıtlı olarak kötü davranmak, dövmek, aç ve susuz bırakmak, aşırı soğuğa ve sıcağa maruz bırakmak, bakımlarını ihmal etmek, fiziksel ve psikolojik acı çektirmek” yasaktır (HKK m. 14/bent a). Yine “Hayvanlara işkence yapmak veya acımasız ve zalimce muamelede bulunmak” yasaktır (m. 14/bent m). Ayrıca bkz. aynı Kanun m. 28/1 bent j, m. 28A/4.

⁴⁷ Bkz. HKK m. 15; Hayvanların Korunması Hakkında Uygulama Yönetmeliği m. 5-7.

⁴⁸ **BAHN**, s. 66-67.

⁴⁹ **İMRE/ERMAN**, s. 144; **ÖZTAN**, s. 280.

⁵⁰ Koşul hakkında bkz. **AKINTÜRK**, s. 222 vd.; **YILDIRIM A.**, s. 55 vd.; **KOCAYU-SUFAŞAOĞLU**, s. 282 vd.; **SEROZAN/ENGİN**, § 4 N. 157 vd.; **İMRE/ERMAN**, s. 134 vd.; **İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ**, N. 605 vd.; **DURAL/ÖZ**, N. 724 vd.; **EREN/YÜCER AKTÜRK**, N. 468.; **ANTALYA**, Miras Hukuku, N. 839 vd.; **ÇABRİ**, C. I, s. 318 vd.; **TUHAN BOZ**, s. 375 vd.

⁵¹ Bkz. **DURAL/ÖZ**, N. 758; **SEROZAN/ENGİN**, § 4 N. 152-153; **ANTALYA**, Miras Hukuku, N. 852; **HATEMİ**, s. 121; **ZENGİN ÖZKÜÇÜKPARLAK**, s. 517, 524-525.

yerine getirilmeyince kazandırmanın elde edilemeyeceğinin öngörül-
düğü durumlarda, mahrum edici kayıt içeren yükleme ile iradi bozucu
koşul birbirine daha da yaklaşır ve bu nedenle sonuçları ve sağladıkları
hukuki olanaklar açısından -konuyla ilgisi ölçüsünde- kısaca karşılaştırıl-
malarında yarar vardır.

İradi koşulun yüklemeye karşı temel avantajı, *yerine getirilmemesi*
durumunda, ölüme bağlı tasarrufla yapılan kazandırmayı atanmış miras-
çının veya vasiyet alacaklısının elde etmesini engellemesidir. Lehine ka-
zandırmada bulunulan, bu riski göze alamıyorsa koşulu gerçekleştirmeye
istekli olacaktır. Oysa sıradan bir bağımlı yüklemde yüklemenin yerine
getirilmemesi kazandırmayı kaybetme riski doğurmamakta, yalnız yük-
lemenin yerine getirilmesi istemli bir dava ile muhatap olunmaktadır⁵².
Asıl gayesi ev hayvanına bakılması, onunla ilgilenilmesi olan miras bira-
kan açısından, yükleme yerine bozucu koşula bağlı bir tasarrufta bulun-
manın sakıncası ise şudur: Koşulda, koşul ve ölüme bağlı tasarruf birbi-
rine bağlıdır⁵³ ve lehine kazandırmada bulunulan koşulu gerçekleştiri-
meye zorlanamaz⁵⁴. Böyle olunca, ev hayvanıyla ilgilenilmezse kazan-
dırma elde edilemez ve fakat bu, aynı zamanda, ev hayvanıyla ilgilenil-
mesinin talep edilemeyeceği anlamına da gelir. Oysa miras bırakanın ko-
şula bağlı tasarrufundaki amacı, ev hayvanı ile ilgilenilmesidir ki, neti-
cede, bu son arzusu gerçekleşmemiş olur. Yüklemde ise, bundan farklı
olarak, etkisi az ya da çok, yüklemenin yerine getirilmesini dava etme ola-
nağı vardır. Bu bakımdan kazandırmada bulunulan kişiye karşı, ev hay-
vanının huzurunun/refahının sağlanmasına hizmet eden bir dava yolu,
koşulun aksine, yüklemde mevcuttur.

⁵² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 282; SEROZAN/ENGİN, § 4 N. 154a; İMRE/ERMAN, s. 143; DURAL/ÖZ, N. 760.

⁵³ HATEMİ, s. 121; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 282; ÖZTAN, s. 282; YILDIRIM M., 110; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, N. 610; ÇABRİ, C. I, 322.

⁵⁴ Bkz. DURAL/ÖZ, N. 757-758; İMRE/ERMAN, s. 133; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, N. 612.

C. Vakıf Kurma

Vakıf, sağlar arası bir hukuki işlemle veya ölüme bağlı tasarrufla kurulabilir (TMK m. 102). Derneklerin aksine, vakfın birden çok amacı olabilir⁵⁵. Bu birden çok amacın birbiriyle bağlantılı olması da gerekmez⁵⁶.

Miras bırakan, sağlığında bir vakıf kurarak, vakfın amaçları arasına ölümünden sonra ev hayvanına bakılmasını da ekleyebilir⁵⁷. Bu takdirde, miras bırakanın ölümü üzerine, vakfın ev hayvanının bakımını üstlenmesi vakıf senedinin bir gereğidir. Vakfın amacına uymak vakıf yöneticilerinin görevidir; amaç doğrultusunda faaliyette bulunmayan vakıf yöneticileri görevden alınabilir (5737 sayılı Vakıflar Kanunu m. 10).

Miras bırakan, ev hayvanının bakılması amacını da taşıyan vakfı ölüme bağlı tasarruf yoluyla da kurabilir. Ölüme bağlı tasarrufa dayanan bir vakfın kurulmasında -sonuçta terekeden bazı değerler çıkacaktır- mirasçılar isteksiz davranabilirler ki bunun önlemini kanun koyucu almıştır: Vakıflar Genel Müdürlüğü de vakfın kurulması için mahkemeye başvuruda bulunabilir (TMK m. 102/3, Vakıflar Yönetmeliği m. 6). Bu bakımdan miras bırakanın, vakıf kurma girişiminin mirasçıları tarafından sonuçsuz bırakılmasından kaygılanması gerek yoktur.

Tek amacı ev hayvanının bakılması olan bir vakfın kurulmasına gelince, yeni vakıfların⁵⁸ amacının ebedilik taşıması aranmasa da en azından

⁵⁵ **ÖZSUNAY**, Ergun: Medenî Hukukumuzda Tüzel Kişiler, 5. bası, İstanbul 1982, s. 388; **DURAL**, Mustafa/**ÖĞÜZ**, Tufan: Türk Özel Hukuku, C. II, Kişiler Hukuku, 20. baskı, İstanbul 2019, N. 1581; **BAYGIN**, Cem/**NAR**, Ahmet: Medeni Hukuk Dersleri-I, Başlangıç Hükümleri ve Kişiler Hukuku, 7. baskı, Ankara 2025, s. 638; **AKBULUT**, P. Ezgi: Vakıf Senedinin Tamamlanması ve Değiştirilmesi, İstanbul 2020, s. 74; **SOLMAZ**, Meryem: "Uygulamadan Örneklerle Eski ve Yeni Vakıflarda Amaç Değişikliği", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 73, S. 4, 2024, s. 2883.

⁵⁶ Bkz. **İKİZLER**, Metin/**KURBAN**, Yasin: Eski ve Yeni Vakıflar Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2025, s. 181 vd.

⁵⁷ Bu tür bir hukuki işlemin, sağlararası mı yoksa ölüme bağlı mı olduğu pekâlâ tartışılabilir.

⁵⁸ Mülga 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi ile 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre kurulan vakıflar, bkz. Vakıflar Kanunu m. 3.

sürekli, daimî olması beklenir⁵⁹. Sadece ev hayvanının bakılması amacıyla kurulan belki 5-10 yıl ömürlü bir vakıf, *vakıf örgütlenmesinin*, *vakıf müessesesinin* tabiatı ile pek de bağdaşmaz. Bu nedenle başka amaçlarla bu amacın desteklenmesi isabetli olur⁶⁰. Öte yandan vakıflarda kademeli, birbirini izleyen birden çok amaç öngörülebileceğinden⁶¹ miras bırakan, belirlediği birden çok amaç arasından, ev hayvanına bakılmasını, onunla ilgilenilmesini önceleyebilir⁶².

Ev hayvanının geleceğini güvenceye alma açısından vakıf kurmak, ideal bir yol olarak gözükmektedir. Ancak, bu noktada, vakıf kurulması için belirli bir düzeyin üstünde mal varlığının özgülmesi zorunluluğu gözden kaçırılmamalıdır. TMK'da özgülenecek mal varlığının büyüklüğü açısından her ne kadar amaca odaklanılsa da⁶³ (m. 101), Vakıflar Kanunu'nda yeni vakıflar için asgari mal varlığı şartı öngörülmüştür (m. 5). Nitekim Vakıflar Meclisince 2026 yılı için belirlenen tutar beş milyon Türk lirasıdır⁶⁴. Hâliyle miras bırakan, vakıf kurma yoluyla ev hayvanının bakımını sağlamak niyetinde ise, bu iş için ayıracağı mal varlığı en az beş milyon Türk lirası değerinde olmalıdır.

II. EV HAYVANININ KANUN GEREĞİ TEREKEDEN YARARLANDIRILMASI

A. Genel Olarak

Türk Medeni Kanunu'nda ev hayvanının kanun gereği terekeden yararlandırılmasına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Kanun'un hayvanları eşya olarak niteleyen genel anlayışı ile bu durum uyum içinde görülebilir. Ancak artık bu anlayışın değişmesi gerekmekte, hayvanların

⁵⁹ Bkz. ÖZSUNAY, s. 389; DURAL/ÖĞÜZ, N. 365; BAYGIN/NAR, s. 639; İKİZLER/KURBAN, s. 180; AKBULUT, s. 75.

⁶⁰ Aynı yönde BAHN, s. 68.

⁶¹ ÖZSUNAY, s. 388; BAYGIN/NAR, s. 638; İKİZLER/KURBAN, s. 182; AKBULUT, s. 74-75; SOLMAZ, s. 2883.

⁶² BAHN, s. 68.

⁶³ Yeterli mal ve hakların amaca özgülmesiyle (TMK m. 101/1).

⁶⁴ 22.12.2025 tarihli ve 819/790 sayılı karar.

eşya olarak nitelendirilmesinden vazgeçilirken, ondan önce veya sonra⁶⁵, ev hayvanlarının özel konumu miras hukukuna yansıtılmalıdır.

Miras hukuku, miras bırakanın arkada bıraktıkları ile ilgilenen bir hukuk dalıdır. Ev hayvanı ile sahibi arasındaki ilişkinin ne kadar özel ve yakın olduğunu uzun uzun açıklamaya gerek yoktur. Miras bırakan sağlığında ev hayvanı ile -bazen onu aile bireyi olarak görece derecede- çok sıkı bir duygusal bağ kurabilmekte, bu bağ mal varlığından yaptığı giderlerle, kazancını onunla paylaşarak pekiştirmektedir. Bu sıkı bağ düşünüldüğünde, ev hayvanının kendisinden sonra da rahat, huzurlu bir yaşam sürmesinin miras bırakanın (son) arzularından olduğu pekâlâ ileri sürülebilir. Yine, sağlığında mal varlığındaki değerleri bu maksatla gözden çıkarabiliyorsa, ev hayvanının terekkesinden yararlandırılmasını da arzulayacağı evleviyetle kabul edilebilir.

Bu görüşe karşı, miras bırakan madem bu hususta bu denli hassastı, ev hayvanının akıbetini sağlığında düşünerek, yukarıda izah edildiği türden ölüme bağlı tasarruflarda niçin bulunmamıştır, bulunmamışsa o hâlde kanun gereği ev hayvanını korumaya da gerek yoktur itirazı ileri sürülebilir. Ancak miras bırakanın herhangi bir ölüme bağlı tasarrufta bulunmaması, örneğin vasiyetname düzenlememiş olması; aile bireylerini, eşini, çocuklarını, ana-babasını, çiftliğini, atadan kalma işletmesinin geleceğini düşünmediği yahut ölüme bağlı tasarrufta bulunacak kadar önemsemediği anlamına gelmez. Çoğu zaman bu durum ihmalden, ölüm düşüncesini uzak görmekten yahut yoğun meşguliyetten kaynaklanır ve azımsanmayacak derecede de yaygındır. Nitekim “yasal mirasçılık”, *ölüme bağlı tasarrufta bulunmayan* miras bırakanın mirasının akıbetini, kime intikal edeceğini belirlemek için bulunmuş, miras hukukunun en önemli kavramlarından biridir⁶⁶. Meseleye bu açıdan bakıldığında, miras bırakanın onunla ilgili bir ölüme bağlı tasarrufta bulunmamış olması, ev

⁶⁵ Bu “büyük değişiklik” illaki beklenmeden.

⁶⁶ Yasal mirasçılık hakkında bkz. YILDIRIM M., s. 164 vd.; ANTALYA, Miras Hukuku, N. 222 vd.; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 38 vd.; ÖZTAN, s. 35 vd.; İMRE/ERMAN, s. 15 vd.; EREN/YÜCER AKTÜRK, N. 58, 83 vd.; ÖZCAN, Zeynep: “Yasal Mirasçılar ve Zümre Sistemi”, iç. Medeni Hukuk-III, Miras Hukuku, ed. İkizler, M./Tüzüner, Ö., Ankara 2025, s. 91 vd.

hayvanının kanun eliyle terekesinden yararlandırılmasına engel görülmemelidir.

Aşağıda, ev hayvanının miras bırakanın terekesinden kanun eliyle/yoluyla yararlandırılmasına ilişkin bazı önerilerde bulunulmaktadır. Bunlar sadece bir öneri oldukları için, kuşkusuz zaman içinde, öğretinin ve kanun koyucunun ilgisinin bu yöne kayması ile, değiştirilebilir, geliştirilebilir, birlikte veya tek başlarına benimsenebilirler.

B. Tereke Borcu Olarak Ev Hayvanının Bakım Giderlerinin

Karşılanması

TMK m. 507'ye göre, miras bırakanın tasarruf oranı/nisabı⁶⁷ hesaplanırken, onun borçları, cenaze giderleri, terekenin mühürlenmesi ve yazımı giderleri, onunla birlikte yaşayan ve onun tarafından bakılan kimselerin üç aylık geçim giderleri terekeden indirilir.

Terekenin pasifleri, miras bırakanın borçları ile intikal borçları denen borçlardan oluşmaktadır. İntikal borçları, miras bırakanın sağlığında mevcut olmayan, ölümü ile doğan bazı borçlardır⁶⁸. Yukarıda zikredilen; cenaze giderleri, terekenin mühürlenmesi ve yazımı giderleri, onunla birlikte yaşayan ve onun tarafından bakılan kimselerin üç aylık geçim giderleri bu tür borçlardandır.

Nitekim TMK'nın "Birlikte yaşayanların hakkı" başlığını taşıyan 645. maddesine göre, miras bırakanın ölümünde onunla birlikte yaşayan ve onun tarafından bakılan kimseler, ölüm tarihinden başlayarak üç aylık bakım ve geçim giderlerinin terekeden sağlanmasını isteyebilirler.

Bu hükümle "...hem insani bir anlayışın gereği yapıl(mış) hem de miras bırakanın varsayımsal arzusuna ve anısına saygı gösterilmiş"⁶⁹ olduğu öğretilde ifade edilmektedir.

⁶⁷ Terekenin saklı payı ihlal etmeyecek şekilde tasarruf edilebilir kısmı

⁶⁸ Bkz. **BAYGIN**, Cem: Türk Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması, Ankara 2005, s. 33; **KURTBAŞ**, Serap: Tenkise Esas Alınan Tereke, Ankara 2017, s. 68.

⁶⁹ **DURAL/ÖZ**, N. 1115; hükmün tarihî arka planı hakkında bkz. **KOCAYUSUFPAŞA-OĞLU**, s. 377; **İMRE/ERMAN**, s. 476; **BAYGIN**, Cem: "Tenkis Davalarında Mirasbırakanın Tasarruf Nisabının Hesaplanması", Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XII, S. 3-4, 2008, s. 147.

Söz konusu hükümden yararlanmanın iki temel koşulu vardır:

i. Miras bırakan ile birlikte yaşıyor olmak; bu kimselerin miras bırakanın akrabası olması, mirasçısı olması vb. bir sınırlama hükmünde bulunmamaktadır⁷⁰.

ii. Miras bırakan tarafından bakılıyor olmak; birlikte yaşayanların bakım ve geçim giderlerinin miras bırakan tarafından karşılanıyor olması⁷¹. Oturulacak yerin sağlanması giderleri de bu kapsamda görülür⁷².

Hükümün *kimseleri* kapsamı dışında, aslında bu iki unsur miras bırakanın ev hayvanı için de geçerlidir. Ev hayvanı miras bırakan ile birlikte yaşamakta ve giderleri onun tarafından karşılanmaktadır. Yine *miras bırakanın varsayımsal arzusuna ve anısına saygı gösterilmesi* açısından ev hayvanının da madde kapsamına alınması isabetli olacaktır.

Bu nedenlerle TMK m. 645 ve ona paralel olarak m. 507’de yapılacak değişiklikle ev hayvanlarının üç aylık bakım giderleri intikal borcu/terake borcu olarak kabul edilmelidir. Bu maksatla Kanun’da şu şekilde bir değişikliğe gidilebilir:

i. TMK m. 645: “Mirasbırakanın ölümünde onunla birlikte yaşayan ve onun tarafından bakılan kimseler, ölüm tarihinden başlayarak üç aylık bakım ve geçim giderlerinin terekeden sağlanmasını isteyebilirler. Mirasbırakanın ev hayvanları için de aynı hüküm uygulanır.” yahut,

“Mirasbırakanın ölümünde onunla birlikte yaşayan ve onun tarafından bakılan kimseler ve ev hayvanlarının, ölüm tarihinden başlayarak üç aylık bakım ve geçim giderleri terekeden karşılanır.”

ii. Yukarıdaki değişiklikle uyumlu şekilde TMK m. 507/2’de;

⁷⁰ SEROZAN/ERGİN, § 3 N. 20; DURAL/ÖZ, N. 1115; ÖZTAN, s. 94; SARI, Suat: Uygulamalı Miras Hukuku, 11. baskı, İstanbul 2024, s. 83; BAYGIN, Tasarruf Nisabının Hesaplanması, s. 148; NAR, s. 65; KURTBAŞ, s. 80.

⁷¹ Üç öğrenci arkadaşın aynı evi paylaşması gibi, her biri kendi giderini karşılıyorsa TMK m. 645 uygulanmaz. İKİZLER, Metin: “Miras Bırakanın Tasarruf Özgürlüğü: Tasarruf Edilebilir Kısımın Hesabı”, iç. Medeni Hukuk-III, Miras Hukuku, ed. İkizler, M./Tüzüner, Ö., Ankara 2025, s. 176.

⁷² KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 378; DURAL/ÖZ, N. 1116; BAYGIN, Tasarruf Nisabının Hesaplanması, s. 149; NAR, s. 66; KURTBAŞ, s. 81.

“Tasarruf edilebilir kısım, terekenin mirasbırakanın ölümü günündeki durumuna göre hesaplanır.

Hesap yapılırken, mirasbırakanın borçları, cenaze giderleri, terekenin mühürlenmesi ve yazımı giderleri, mirasbırakan ile birlikte yaşayan ve onun tarafından bakılan kimselerin ve ev hayvanlarının üç aylık geçim giderleri terekeden indirilir.” şeklinde bir değişikliğe gidilebilir.

Anılan hükümlerden, miras bırakan ile birlikte yaşayan ve bakım ve geçimi onun tarafından karşılanan kimseler için bir *intikal alacağı* doğmaktadır⁷³. Bu alacak hakkı, yine kişi sıfatını haiz olmayı, hâliyle hak ehliyetinin varlığını gerektirmektedir.

Yukarıda önerilen değişiklikler yapıldığı takdirde bile, hak ehliyeti olmayan ev hayvanı açısından böyle bir alacak hakkından söz edilemez. Bu bakımdan, TMK m. 645’te önerildiği gibi bir değişiklik yapılırsa, ev hayvanının bakım giderlerinin, cenaze giderleri gibi bir gider olarak değerlendirilmesi uygun olur.

Cenaze giderleri de intikal borçlarındandır. Cenaze giderlerini mirasçılardan biri veya bir üçüncü kişi yaparsa, vekâletsiz iş görme hükümlerine göre, giderlerini miras ortaklığından talep edebilir⁷⁴. Aynı esasın ev hayvanına yapılan giderler için kabulüyle, bu giderleri yapan kişiler, miras ortaklığına karşı alacak hakkına sahip kabul edilmelidirler.

Aslında Türk Medeni Kanunu açısından ev hayvanının bir “mal”, “taşınır mal” olduğu düşünüldüğünde, üzerinde birden çok mirasçının elbirliği ile hak sahibi olduğu (TMK m. 640) bir mala, onun hayatta kalması için gider yapan mirasçılardan birinin veya üçüncü kişinin -yerine göre- sebepsiz zenginleşme veya vekâletsiz iş görme hükümlerine dayanarak bu gideri talep etmesi mümkündür⁷⁵ (TMK m. 640/4, m. 702/4, Türk

⁷³ BAYGIN, Alacaklıların Korunması, s. 35; ANTALYA, Miras Hukuku, N. 114.

⁷⁴ BAYGIN, Alacaklıların Korunması, s. 35; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, N. 1126; KURTBAS, s. 75.

⁷⁵ Bkz. AKÇAAL, Mehmet: “Elbirliği Mülkiyetinde Yönetim”, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 2, 2019, s. 229; AYAN DURHAN, Elif: “Miras Ortaklığında Birlikte Hareket Etme İlkesinden Doğan Sakıncaları Gidermeye Yönelik Hukuki Yollar”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 26, S. 2, 2022, s. 214 vd.; KOCAR, Serra: “Karşılaştırmalı Olarak Miras

Borçlar Kanunu m. 526 vd). Fakat aslında burada önemli olan, giderin bir şekilde karşılanması değil; ev hayvanının artık sıradan bir eşya olmaktan çıkarılmasıdır. Ayrıca ev hayvanının bakım giderinin tereke borcu olarak kabulü, aşağıda önerilecek yasal yükleme ile de uyumlu şekilde, miras bırakanın ev hayvanının ekonomik geleceğinin “miras hukuku” içinde bir bütünlük teşkil edecek şekilde çözümlenmesi açısından da önemlidir.

Ev hayvanının üç aylık bakım gideri tereke borcu olarak kabul edilirse, bu tutarın tenkisi mirasçılar tarafından istenemez. Bir başka deyişle bu tutarın azaltılması veya hiç ödenmemesi için miras bırakanının tasarruf oranını aştığına, böylelikle saklı payın ihlal edildiğine dayanılarak bir tenkis davası açılmaz. Zira bu dava, ölüme bağlı tasarruflar ve Kanun’da sınırlı olarak sayılan sağlar arası kazandırmaların (TMK m. 565, ayrıca bkz. m. 567) tenkisi için açılabilir (TMK m. 560). İntikal borçları bunlardan her ikisine de girmez.

C. Yasal Yükleme Konusu Edilerek Ev Hayvanının Bakım

Giderlerinin Karşılanması

Yukarıda miras bırakanın ev hayvanının üç aylık bakım giderinin tereke borcu olarak kabul edilmesine ilişkin bir yasa değişikliği yapılabilmesine değinildi. Kuşkusuz kanun koyucu ev hayvanına bundan daha geniş bir koruma da sağlayabilir. Ömrünün sonuna kadar ev hayvanının bakım giderlerinin miras bırakanın geride bıraktığı terekeden karşılanması yönünde bir eğilim olursa, bu takdirde kanımca borçlusu mirasçılar olan bir yasal yüklemenin kabulü uygun olacaktır:

i. Yükleme ev hayvanının ömrü ile sınırlı tutulmalı, ev hayvanının yavruları ve onların yavrularını kapsamamalıdır.

ii. Söz konusu olan bir yüklemedir. Ancak miras bırakanın açık iradesi aranmadan, kanun gereği doğduğu için -tıpkı yasal mirasçılık gibi- yasal bir yüklemedir. Dolayısıyla yüklemeye ilişkin esaslar, bu yükleme

için de uygulanmalıdır. Örneğin yüklemenin yerine getirilmesi her ilgili tarafından dava edilebilmelidir.

iii. Yasal yükleme, bu niteliği ile ölüme bağlı tasarrufla kabul edilmiş yüklemeler gibi muamele göreceğinden, tereke borcu olarak kabul edilemez. Yükleme tutarı mirasçılarının saklı payını ihlal edemez. Bu takdirde yüklemenin tenkisine gidilir⁷⁶ (TMK m. 519). Özellikle miras bırakanın çok fazla ev hayvanı olduğu durumlarda bu husus önem arz eder.

iv. Miras bırakanın ölüme bağlı tasarrufla bulunarak yasal yüklemenin aksini kabulü mümkün olmalıdır. Bu yolla miras bırakan yükleme ile ilgili çeşitli arzularını da ortaya koyabileceği gibi yükleme tutarını da belirleyebilir. Bu takdirde aslında iradi bir yükleme yapılmış olur.

v. Yükleme tutarı, hayvanın yaşı, normal yaşayışı ve durumu (örneğin belirli bir hastalığı ve bundan dolayı ayrıca bir gider kalemi varsa bu) dikkate alınarak belirlenmelidir.

vi. Yüklemenin nasıl yerine getirileceği, yükleme tutarının nasıl ödeneceği konusunda farklı yollar düşünülebilir. Ev hayvanının giderinin aylık, yıllık veya toptan ödenmesi gibi. Özellikle tek bir ev hayvanı varsa veya miras bırakandan intikal eden mal varlığı yeterince yüksekse toptan ödeme ideal olabilir.

Bir ev kedisinin ilk yıl ve sonraki giderleri Aralık 2025 itibariyle şu şekilde örneklendirilebilir:

	İlk Yıl	Sonraki Yıllar
Aşılar ⁷⁷	8.250	8.250
Mama Yıllık	11.000	11.000
Tuvalet Yıllık	4.800	4.800
Kısırlaştırma Dişi	7.000	
Kısırlaştırma Erkek	4.500	

⁷⁶ Bkz. SEROZAN/ERGİN, § 4 N. 156; HATEMİ, s. 120-121; DURAL/ÖZ, N. 719-721; NAR, s. 27-29.

⁷⁷ Aşılar: Karma: 1.500 TL; Antiparaziter: 4.000 TL; Kuduz: 1250 TL; Lösemi: 1.500 TL.

Oyuncak-Aksesuar	3.800	3.800
TOPLAM	39.350	27.850

Ortalama ev kedisi ömrü 12-18 yıl kabul edilirse, 10 yıl yaşama olasılığı olan bir kedinin bakım gideri toplamı: $27.850 \times 10 = 278.500$ yaklaşık 300.000 TL olacaktır.

Miras bırakanın birden çok ev hayvanı varsa örneğin beş kedisi varsa bu tutar $300.000 \text{ TL} \times 5 = 1.500.000 \text{ TL}$ olacaktır.

Ev hayvanı adeti arttıkça toptan ödeme mirasçılar açısından daha rahatsız edici bulunabilir; bu durumda aylık veya yıllık ödeme toptan ödemeye göre daha uygun olabilir.

Miras bırakanın özellikle tek ev hayvanı varsa, bu tutarın toptan ödenmesi yolu tercih edilebilir. Bu maksatla ev hayvanına bakanın kullanabileceği bir “bakım hesabı” açılmasına olanak tanınmalı ve tutar toptan şekilde buraya yatırılmalı ve nemalandırılmalıdır. Ev hayvanı zaman içinde ölür ve hesapta kalan para olursa bu mirasçılara iade edilmelidir.

Kanun koyucunun kabulüne göre, bu tür bir hesaba aylık veya yıllık ödeme yapılması da -yukarıdaki tercihimiz yerine- benimsenebilir. Ancak, sonuçta, günümüz rakamlarıyla 300.000 TL tek defada ödenemez bir tutar değildir. Üstelik bu tutarın saklı payı ihlal etmeyen, miras bırakanın tasarruf oranı içinde kalan tereke kısmından ödeneceği düşünüldüğünde, toptan ödeme; tekrarlanan, ödenmemesi hâlinde takibi gereken aylık ödemelere göre tercihe değer görülebilir.

vii. Ev hayvanı öylece ortada bırakılamaz; terk edilemez (HKK m. 14/1 bent n; Hayvanların Korunması Hakkında Uygulama Yönetmeliği m. 10/2). Ancak yeniden sahiplendirme yapılabilir veya hayvan bakımevlerine teslim edilebilir (Yönetmelik m. 10/2).

Ev hayvanını mirasçılardan biri sahiplenirse, ev hayvanına harcanması için, yükleme tutarı ona ödenmelidir (bankada açılacak bir hesaba bu maksatla yukarıda önerildiği gibi yatırılabilir). Hatta miras bırakanın “ev hayvanıma kızım baksın” şeklinde TMK sisteminde bağımsız yükleme niteliğinde bir yüklemesi bulunsun da, bu yükleme -konulacak- yasal yükleme kuralı ile bağdaştırılmalı; miras bırakanın sadece ev hayvanına

bakacak kimseyi belirlediği şeklinde yorumlanmalı ve yükleme yine bir yasal -bağımlı- yükleme olarak kabul edilmelidir. Böylece, diğer mirasçılar da ev hayvanının giderlerine katılmış olacağından, daha önce belirtilen, kendisine kazandırma yapılmadan yüklemede bulunulan mirasçının bu durumdan hoşnutsuz olma -ve belki bunu hayvana yansıtma- olasılığı azaltılmış olacaktır.

Hayvan üçüncü kişiye sahiplendirilirse yasal yüklemenin akıbeti, ortadan kalkıp kalkmayacağı tartışılabilir. Zira bu ihtimalde, doğal olarak, hayvan için yeni sahibinin de maddi fedakârlıkta bulunması beklenbilir. Kanımca, yasal yüklemeye yükleme kuralları uygulanacağı için, yükleme varlığını korumalı; her ilgili, özellikle de hayvanı sahiplenen ödemenin yapılmasını, yüklemenin yerine getirilmesini isteyebilmelidir. Bununla birlikte yükleme tutarının belirlenmesinde -uyuşmazlık hâlinde- hâkimin takdir edeceği uygun bir indirimle gidilebilir.

Bu gibi durumlarda ev hayvanının giderine katkının devam etmesinin pratik bir faydası da olabilir; -mirasçıların istemediği- ev hayvanının sahiplendirilmesi muhtemelen daha kolay gerçekleşebilecektir.

Ev hayvanı hayvan bakımevine teslim ediliyorsa, yüklemenin yerine getirilmesi yine her ilgili, özellikle de hayvan bakımevi (kuşkusuz bu bakımevini işleten kişi) tarafından istenebilmelidir⁷⁸.

D. Hayvanları Koruma Kanunu ve İlgili Mevzuata İlişkin

Öneriler

Hayvanları Koruma Kanunu'nda ve Hayvanların Korunması Hakkında Uygulama Yönetmeliği'nde ev hayvanının sahibinin ölümünde uygulanacak hükümler bulunmamaktadır. Kedi, Köpek ve Gelinciklerin Kimliklendirilmesi ve Kayıt Altına Alınmasına Dair Yönetmelik'te⁷⁹ bu yönde hüküm bulunmamakla birlikte, ev hayvanının sahibinin değişikliği ile bazı hükümler vardır. Örneğin, m. 5/4'te, ev hayvanı sahibinin, *"....sahip değişikliği ile ilgili bilgileri il/ilçe müdürlüğüne ya da Bakanlıkça yetki*

⁷⁸ Tüm bu durumlarda, açılan bakım hesabına bu maksatla toptan ödemede bulunulduğunda, ev hayvanının ölümü hâlinde kalan para mirasçılara verilmelidir.

⁷⁹ RG 26.02.2018 T., S. 30344.

verilmiş kurum/kuruluş, gerçek veya tüzel kişilere süresi içerisinde bildirmekle sorumlu ve yükümlü” olduğu ifade edilmektedir. Yine m. 12/1’e göre, “Ev hayvanlarının sahip değişikliği işlemi için Ek-3’te yer alan Ev Hayvanı Sahip Değişikliği Belgesi, ... ile altmış gün içerisinde ev hayvanının yeni sahibi, il/ilçe müdürlüklerine ya da Bakanlıkça yetki verilmiş kurum/kuruluş, gerçek veya tüzel kişilere” başvuruda bulunmalıdır. Bu maddeler olsa olsa çok dolaylı şekilde, ölümle mirasçılara intikalden dolayı sahip değişikliğini de kapsar görülebilir ki, kuralların bu maksatla konulmadığının kabulü daha gerçekçidir. Zira Yönetmelik’teki sahip değişikliği, ev hayvanının sahibi tarafından başkasına devredilmesi tarzında bir değişikliktir. Nitekim bu maksatla doldurulacak olan Ev Hayvanı Sahip Değişikliği Belgesinde (Ek-3), hayvanı “satan” ile “alan” kişinin imzası aranmış; hayvanı bırakanın beyanı “devrettim/hibe ettim/sattım”, sahiplenenin beyanı ise “devir aldım/hibeyi kabul ettim/satın aldım” şeklinde formüle edilmiştir.

Bu açıklamalardan anlaşılabileceği üzere, HKK ve ilgili mevzuatta ev hayvanının sahibinin ölümü ile ilgili düzenlemeler yapılması ihtiyacı bulunmaktadır. Yukarıda TMK için önerilen değişikliklerle de uyumlu olacak şekilde HKK ve ilgili mevzuat için şu değişiklik önerilerinde bulunulabilir:

i. Ev hayvanının sahibinin ölümü hâlinde, hayvanın yeni sahibinin (uyuşmazlık hâlinde dava açıldığının)⁸⁰ üç ay içinde ilgili birimlere bildirilmesi.

Bu üç aylık süre, hayvanın bakım giderinin tereke borcu sayılması için önerilen üç aylık süre ile de uyumlu olur. Ayrıca sürenin nispeten bu şekilde kısa tutulması, ev hayvanının; *mirasçılarının ortasında kalmaktan, miras ortaklığından*⁸¹ (*bundan doğan çok başlılıktan*) bir an önce *kurtarılması* açısından da uygun olur.

⁸⁰ Ev hayvanını kimin sahipleneceği konusunda mirasçılar anlaşamazlarsa açılacak dava

⁸¹ Miras ortaklığı hakkında bkz. ANTALYA, Miras Hukuku, N. 2042 vd.; EREN/YÜCER AKTÜRK, N. 1341 vd.; DURAL/ÖZ, N. 1863 vd.; ÖZTAN, s. 437 vd.; SEROZAN/ENGİN, § 7 N. 1 vd.; İNAN/ERTAŞ/ALBAŞ, N. 1820 vd.; İMRE/ERMAN, s. 425 vd.; ÇABRİ, S.: Miras Hukuku Şerhi, C. III, 2. baskı, İstanbul 2023, s. 2 vd.; YAZICI, A. N. Merve: Miras Ortaklığının Paylaşmadan Önceki Durumu, Ankara 2018,

Bu maksatla; Kedi, Köpek ve Gelinciklerin Kimliklendirilmesi ve Kayıt Altına Alınmasına Dair Yönetmelik eklerine yeni bir form (Ek-5 formu) eklenmelidir (Ev Hayvanının Sahibinin Ölümü Hâlinde Sahip Değişikliği Belgesi).

Bildirim anılan Yönetmeliğin yukarıda yer verilen 5. ve 12. maddesinde geçen birimlere yapılmalıdır.

ii. Veri tabanları arasında bağlantı kurulması: Kedi, köpek ve gelinciklerin kimliklendirilmesi sistemi ile Merkezî Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS) arasında bir bağlantı, veri akışı sağlanabilir. Ev hayvanına sahip kişilerin bilgisi MERNİS'e işlenebilir. Bu yolla, ev hayvanı sahibi öldüğünde, Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü tarafından kurulan bilgisayar destekli veri tabanına⁸² bu bilgi iletilir.

iii. Yukarıda önerilen sistem sayesinde, ev hayvanının sahibinin öldüğünün öğrenilmesi üzerine, Bakanlığın İl/İlçe Müdürlüklerince mirasçılarının bilgilendirilmesi.

Mirasçılarının örneğin şu konularda bilgilendirilmesi öngörülebilir:

- Ev hayvanının terk edilemeyeceği, mirasçılar tarafından istenmiyorsa sahiplendirilebileceği veya hayvan bakımevime teslim edilebileceği.

- Hayvanın üç aylık bakım giderlerinin tereke borcu niteliğinde olduğu ve bunun anlamı.

- Yasal yükleme kuralı hakkında bilgilendirme.

- Ev hayvanının yeni sahibinin üç ay içinde bildirilmesi yahut bu konudaki uyuşmazlığı sona erdirmek üzere dava açıldığını gösteren belgenin sunulması. Ev hayvanının yeni sahibinin bildirilmesi üzerine buna göre veri tabanı kayıt ve pasaport⁸³ işlemlerinin yapılacağı.

s. 19 vd.; **YAZICI ÇAKMAK**, A. N. Merve: "Miras Ortaklığı", iç. Medeni Hukuk-III, Miras Hukuku, ed. İkizler, M./Tüzüner, Ö., Ankara 2025, s. 611 vd.

⁸² Kedi, Köpek ve Gelinciklerin Kimliklendirilmesi ve Kayıt Altına Alınmasına Dair Yönetmelik m. 15 vd.

⁸³ Pasaport, ev hayvanı için düzenlenmiş içerisinde hayvana ve sahibine ait bilgileri içeren Kedi, Köpek ve Gelinciklerin Kimliklendirilmesi ve Kayıt Altına Alınmasına

SONUÇ

Ev hayvanı ile insan arasındaki ilişki sıradan bir mal-malik ilişkisi olarak görülemez. Bir kimse hayattayken gerek maddi ve gerekse manevi olarak ev hayvanı ile sıkı bir bağ içerisinde. O hâlde ölümünden sonra da ev hayvanının akıbeti herhâlde onun için önemli olmalıdır. Bu yargıyla miras bırakanın, hem madden hem de manen ev hayvanının kendisinden sonra da en iyi koşullarda yaşamını sürdürmesini arzuladığını kabul etmek yanlış olmaz.

Miras bırakan, bu kaygısını gidermek istiyorsa, ölüme bağlı tasarrufta bulunarak ev hayvanının yararlanı olduğu bir yükleme öngörebilir. Zira onu mirasçı olarak atayamaz veya ona belirli mal bırakmaz. Bu ikisi hak ehliyetini gerektirir ki hayvanlar kişi sıfatını haiz değildir. Türk Medeni Kanunu'nun mevcut sisteminin gereği budur. Ancak yorum yoluyla, ev hayvanının mirasçı atandığı veya vasiyet alacaklısı kılındığı tasarruflar, yine onun yararlanı olduğu yükleme tahvil edilebilir.

Günlük hayat tecrübeleri göstermektedir ki, insanlar her zaman çok dikkatli davranıp sevdikleri için arzu ettikleri geleceği gereğince betimleyen ölüme bağlı tasarruflarda bulunmamaktadır. Bunu yaş, iyi sağlık durumu, meşguliyet vb. nedenlerle ihmal edebilmektedirler. Bu bakımdan, miras bırakanın ev hayvanı hakkında herhangi bir ölüme bağlı tasarrufta bulunmamış olması, onun kendisinden sonraki durumunu önemsemediğine yorumlanmamalıdır. Aksine, miras bırakanın ev hayvanının terekeden yararlanmasını arzulayacağı, son arzusunun bu yönde olacağı kabul edilerek ev hayvanı yararına yasal yükleme kuralları kabul edilmelidir. Bu kabul edilsin edilmesin, miras bırakan ile birlikte yaşayan ve onun tarafından bakılan kimselerin, nasıl ki üç aylık bakım ve geçim giderleri terekeden sağlanıyorsa bu koşulları taşıyan ev hayvanının üç aylık bakım giderleri de terekeden karşılanmalıdır. Bu yönde bir tereke borcunun, intikal borcunun varlığı kanunen kabul edilmelidir.

Hayvanları Koruma Kanunu ve ilgili mevzuatta da miras bırakanın ölümü hâlinde ev hayvanının sahipliği ile ilgili TMK’da önerilen değişiklikler ile uyumlu düzenlemeler yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- AKBEN**, Dilara: “Alman Hukukunda ve Türk Hukukunda Hayvanlarının Korunmasının Karşılaştırılması”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 25, S. 2, 2023, s. 1047-1102.
- AKBULUT**, P. Ezgi: Vakıf Senedinin Tamamlanması ve Değiştirilmesi, İstanbul 2020.
- AKÇAAL**, Mehmet: “Elbirliği Mülkiyetinde Yönetim”, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 2, 2019, s. 211-249.
- AKINTÜRK**, Turgut: “Şart ve Mükellefiyet Kavramları Üzerinde Bir İnceleme”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 27, S. 3-4, 1970, s. 219-247.
- AKSOY DURSUN**, Sanem: Eşya Kavramı, İstanbul 2012.
- AKTAŞ AVCI**, Pınar: “Mirasçı Atama, Belirli Mal Bırakma, Vakıf Kurma”, iç. Medeni Hukuk-III, Miras Hukuku, ed. İkizler, M./Tüzüner, Ö., Ankara 2025, s. 355-374.
- AMBIKA**, Swain: “Consideration of Animals as Legal Person”, Indian Journal of Integrated Research in Law, Vol. 3, Iss. 4, 2023, s. 252-264.
- ANTALYA**, O. Gökhan: Eşya Hukuku, C. IV/I, 4. Baskı, Ankara 2021, (Eşya Hukuku).
- ANTALYA**, O. Gökhan: Miras Hukuku, C. III, 5. baskı, Ankara 2021, (Miras Hukuku).
- ARNET**, Ruth: “Art. 641a N. 1-3”, in: CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Sachenrecht Art. 641-977 ZGB – Art. 1-61 SchlT ZGB, hrsg von Ruth Arnet, Ruth/Breitschmid, Peter/Jungo, Alexandra, 4. Aufl., Zürich 2023.
- AYAN**, Mehmet: Miras Hukuku, 9. baskı, Ankara 2016.

- AYAN DURHAN**, Elif: “Miras Ortaklığında Birlikte Hareket Etme İlkesinden Doğan Sakıncaları Gidermeye Yönelik Hukuki Yollar”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 26, S. 2, 2022, s. 207-231.
- AYDOĞDU**, Murat/**MERAL**, Oğuzhan Ö.: “Sahipsiz Köpeklerin Popülasyonunun Kontrol Altına Alınması ve Buna İlişkin Hukuki Altyapının Oluşturulması”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan, C. 21, Özel S., 2019, s. 2129-2159.
- BAHN**, Theresa: “Das Tier im Familien- und Erbrecht”, Tier- und Artenschutz in Recht und Praxis, 2/2018-A, s. 63-78.
- BAŞPINAR**, Sena: “Mirasın Açılması ve Geçmesi”, iç. Medeni Hukuk-III, Miras Hukuku, ed. İkizler, M./Tüzüner, Ö., Ankara 2025, s. 477-504.
- BAYGIN**, Cem: “Tenkis Davalarında Mirasbırakanın Tasarruf Nisabının Hesaplanması”, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XII, S. 3-4, 2008, s. 137-179, (Tasarruf Nisabının Hesaplanması).
- BAYGIN**, Cem: “Türk Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması”, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2005, (Alacaklıların Korunması).
- BAYGIN**, Cem/**NAR**, Ahmet: Medeni Hukuk Dersleri-I, Başlangıç Hükümleri ve Kişiler Hukuku, 7. baskı, Ankara 2025.
- BELGE ÇETİN**, A. Merve: Vasiyet (Belirli Mal Bırakma), Ankara 2022.
- BİLGETEKİN**, N. Tuğçe: “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Yükleme ve Özellikle Yüklemenin Sui Generis Niteliğinin Değerlendirilmesi”, Prof. Dr. Feyzi Necmeddin Feyzioğlu’nın Anısına Armağan, İstanbul 2020, s. 67-117.

CUMALIOĞLU, Emre: “Medeni Hukukta Hayvan Hakları ve Hayvanlar Üzerindeki Hak”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 19, Özel S., 2017, s. 573-610.

ÇABRİ, Sezer: Miras Hukuku Şerhi, C. I, İstanbul 2018.

ÇABRİ, Sezer: Miras Hukuku Şerhi, C. II, İstanbul 2020.

ÇABRİ, Sezer: Miras Hukuku Şerhi, C. III, İstanbul 2023.

ÇAĞLAYAN AYGÜN, Gözde: “Miras Bırakanın Tasarruf Özgürlüğü: Saklı Paylı Mirasçılar”, iç. Medeni Hukuk-III, Miras Hukuku, ed. İkizler, M./Tüzüner, Ö., Ankara 2025, s. 151-162.

ÇELEBİ, Özgün: “Kişi ve Eşya Ayrımı Bağlamında Hayvanların Hukuki Statüsü”, İstanbul Hukuk Mecmuası, C. 76, S. 2, 2018, s. 559-622.

ÇİLENTİ KONURALP, Ayşen/**KONURALP**, O. Emre: “Türk Hukukunda Hayvanların Korun(ma)ması”, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1, 2021, s. 77-92.

DEMİRBOĞA, D. Ali: “Temel Kavramlar”, iç. Medeni Hukuk-III, Miras Hukuku, ed. İkizler, M./Tüzüner, Ö., Ankara 2025, s. 65-87.

DEMİRSATAN, Barış: “Boşanmada Ev Hayvanlarının Hukuki Durumu”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXIV, S. 3, 2020, s. 137-161.

DURAL, Mustafa/**ÖĞÜZ**, Tufan: Türk Özel Hukuku, C. II, Kişiler Hukuku, 20. baskı, İstanbul 2019.

DURAL, Mustafa/**ÖZ**, Turgut: Türk Özel Hukuku, C. IV, Miras Hukuku, 21. bası, İstanbul 2024.

DURU, Buse: “Hayvan Hakları Bakışıyla Boşanma: Yeni Bir Çözüm Yolu Olarak Hayvan Velayeti”, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXII, S. 1, 2025, s. 215-258.

- EASON**, L. Morgan: "A Bone to Pick: Applying a Best Interest of the Family Standard in Pet Custody Disputes", South Dakota Law Review, C. 62, S. 1, 2017, s. 79-104.
- EREN**, Fikret/**YÜCER AKTÜRK**, İpek: Türk Miras Hukuku, 6. baskı, Ankara 2024.
- GRAHAM-SIEGENTHALER**, Barbara: "Art. 641a N. 1-48, Art. 651a N. 1-50", in: Berner Kommentar, Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Zivilgesetzbuch, Das Sachenrecht, Das Eigentum-Allgemeine Bestimmungen-Art. 641-654a ZGB, hrsg von Regina E. Aepli-Müller, Christoph Müller, Bern 2022.
- GÜRPINAR**, Damla: "Sokak Hayvanlarının Dramlarına Bir Çözüm Olarak Hayvanların Sahiplenilmesi", iç. Hayvanlar ve Hukuk, Ed. Batı, M./İnci, Zekiye Ö., Ankara 2023, s. 263-304.
- GÜRSOY**, K. Tahir: "Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler, Kısım I", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. X, S. 1-4, 1953, s. 457-541.
- HATEMİ**, Hüseyin: Miras Hukuku, 10. bası, İstanbul 2022.
- HRUBESCH-MILLAUER**, Stephanie: "Art. 482 N. 1-12", in: CHK-Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Erbrecht Art. 457-640 ZGB, hrsg von Arnet, Ruth/Breitschmid, Peter/Jungo, Alexandra, 4. Aufl., Zürich 2023.
- İKİZLER**, Metin: "Miras Bırakanın Tasarruf Özgürlüğü: Tasarruf Edilebilir Kısımın Hesabı", iç. Medeni Hukuk-III, Miras Hukuku, ed. İkizler, M./Tüzüner, Ö., Ankara 2025, s. 163-200.
- İKİZLER**, Metin/**KURBAN**, Yasin: Eski ve Yeni Vakıflar Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2025.
- İMRE**, Zahit/**ERMAN**, Hasan: Miras Hukuku, 17. baskı, İstanbul 2024.

İNAN, A. Naim/**ERTAŞ**, Şeref/**ALBAŞ**, Hakan: Miras Hukuku, 12. bası, Ankara 2024.

KAYAALP, Abdullah E.: “Hayvanın Hukuki Konumu ve Hayvan Hakkının Tanımlanması”, Prof. Dr. O. Gökhan Antalya’ya Meslekte 50. Yıl Armağanı, C. III, İstanbul 2025, s. 2249-2281.

KERMAN, Evrim: “Hayvanlar Ölüme Bağlı Tasarrufların Lehtarı Olabilir Mi? İsviçre Örneği”, iç. Hayvanlar ve Hukuk, ed. Batı, M./Özen İnci, Z.Ö., Ankara 2023, s. 447-460.

KOCAR, Serra: “Karşılaştırmalı Olarak Miras Hukukunda Birlikte Hareket İlkesi ve Her Bir Mirasçının Tek Başına Hareket Edebilirliğinin Özellikle İvedilik Hali Bakımından İncelenmesi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 27, S. 1, 2025, s.445-480.

KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip: Miras Hukuku, 4. tıpkı bası, İstanbul 2024.

KOÇHİSARLIOĞLU, Cengiz/**SÖĞÜTLÜ ERİŞGİN**, Özlem: “Hayvanın Hukuki Konumu”, Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, C. 8, Özel S., 2013, s. 1691-1723.

KÖKSAL, Mehmet: “‘Hayvan’ Kavramının Hukuktaki Olan ve Olması Gereken Yeri”, iç. Hayvanlar ve Hukuk, Ed. Batı, M/İnci Z. Ö., Ankara 2023, s. 95-112.

KÖYBAŞI, Serkan: “Yeni Bir Anayasal Hak Öznesi Olarak Hayvan”, Anayasa Hukuku Dergisi, C. 7, S. 13, 2018, s. 103-156.

KURTBAŞ, Serap: Tenkise Esas Alınan Tereke, Ankara 2017.

KYMLICKA, Will: “Social Membership: Animal Law beyond the Property/Personhood Impasse”, The Dalhousie Law Journal, Vol. 40, Iss. 1, 2017, s. 123-155.

NAR, Ahmet: Türk Miras Hukukunda Tenkis, İstanbul 2016.

- NART**, Serdar: “Ev ve Süs Hayvanlarının Konuttan Tahliye Edilmesi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 22, S. 1, 2020, s. 123-170, (Ev ve Süs Hayvanları).
- NART**, Serdar: “Karşılaştırmalı Hukukta Hayvanların Hukuki Niteliği”, iç. Hayvanlar ve Hukuk, Ed. Batı, M./İnci, Zekiye Ö., Ankara 2023, s. 361-394, (Karşılaştırmalı Hukukta Hayvanlar).
- OBERGFELL**, Eva I.: “Tiere als Mitgeschöpfe im Zivilrecht”, Rechtswissenschaft, Heft 3, 2016, s. 388-415.
- OĞUZMAN**, M. Kemal/**SELİÇİ**, Özer/**OKTAY-ÖZDEMİR**, Saibe: Eşya Hukuku, 26. baskı, İstanbul 2024.
- OZANEMRE YAYLA**, H. Tolunay: “Ön Vasiyet (Mirasçı Lehine Vasiyet) Kavramı, Ön Vasiyetin Unsurları ve Özellikleri”, Ankara Barosu Dergisi, C. 75, S. 2, 2017, s. 99-144.
- ÖZCAN**, Zeynep: “Yasal Mirasçılar ve Zümre Sistemi”, iç. Medeni Hukuk-III, Miras Hukuku, ed. İkizler, M./Tüzüner, Ö., Ankara 2025, s. 91-119.
- ÖZEN İNCİ**, Zekiye: “Güncel Gelişmeler Işığında Türkiye’de Hayvanların Ceza Hukuku Bakımından Korunması”, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 1, 2019, s. 1-24.
- ÖZSUNAY**, Ergun: Medenî Hukukumuzda Tüzel Kişiler, 5. bası, İstanbul 1982.
- ÖZTAN**, Bilge: Miras Hukuku, 13. bası, Ankara 2023.
- PARDO**, Michelle C.: “Legal Personhood for Animals: Has Science Made Its Case?”, Animals, Vol. 13, Iss. 14, 2023, 2339 vd.
- SARI**, Suat: Uygulamalı Miras Hukuku, 11. baskı, İstanbul 2024.
- SEROZAN**, Rona/**ENGİN**, B. İlkey: Miras Hukuku, 9. baskı, Ankara 2024.

SIMMONS, Schyler P.: “What is the Next Step for Companion Pets in The Legal System? The Answer May Lie with The Historical Development of The Legal Rights for Minors”, Texas A&M Law Review, Vol.1, Iss. 1, 2013, s. 253-285.

SOLMAZ, Meryem: “Uygulamadan Örneklerle Eski ve Yeni Vakıflarda Amaç Değişikliği”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 73, S. 4, 2024, s. 2877-2923.

STUDHALTER, Philipp: “Art. 482 N. 1-24”, in: OFK- Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, hrsg von Kostkiewicz, Jolanta Kren/ Wolf, Stephan/ Amstutz, Marc/ Fankhauser, Roland, 4. Aufl., Zürich 2021.

SUNGURBEY, İsmet: Hayvan Hakları, Bir İnsanlık Kitabı, İstanbul 1992.

TATAR, D. Buket: “Hayvanların Korunmasına Dair Görüşlere Eleştirel Bir Bakış”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XX, S. 3, 2016, s. 297-329.

TUHAN BOZ, Reyhan: “Koşul ve Yüklemeler, İkameli Tasarruflar”, iç. Medeni Hukuk-III, Miras Hukuku, ed. İkizler, M./Tüzüner, Ö., Ankara 2025, s. 375-395.

TUNCER KAZANCI, İdil: “Hayvanların Hukuki Niteliği Çerçevesinde Ev Hayvanlarının Haczedilemezliği”, iç. Hayvanlar ve Hukuk, Ed. Batı, M./İnci, Zekiye Ö., Ankara 2023, s. 487-510.

UYUMAZ, Alper: “Bir Hukuk Sorunsalı Olarak Güncel Gelişmeler Işığında Türkiye’de Hayvan Hakları”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 20, S. 3, 2016, s. 133-184.

ÜSTÜN, Çağatay/**KUZGUN**, İmge: “Hayvan Hakları İçin Yeni Bir Umut ‘İnsan Olmayan Kişi’ Kavramı”, Fasikül Hukuk Dergisi, C. 5, S. 47, 2013, s. 13-21.

- WEIMAR**, Peter: “Art. 482 N. 1-120”, in: Berner Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Bd. III/1/1/1, Das Erbrecht, Art. 457-516 ZGB, hrsg von Hausheer, Heinz/ Walter, Hans Peter, Bern 2009.
- WOLF**, Stephan: “Art. 641a N. 1-7”, in: OFK- Orell Füssli Kommentar, ZGB Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, hrsg von Kostkiewicz, Jolanta Kren/ Wolf, Stephan/ Amstutz, Marc/ Fankhauser, Roland, 4. Aufl., Zürich 2021.
- YAZICI ÇAKMAK**, A. N. Merve: “Miras Ortaklığı”, iç. Medeni Hukuk-III, Miras Hukuku, ed. İkizler, M./Tüzüner, Ö., Ankara 2025, s. 611-631.
- YAZICI**, A. N. Merve: Miras Ortaklığının Paylaşmadan Önceki Durumu, Ankara 2018.
- YILDIRIM**, Abdulkerim: Türk Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şart ve Mükellefiyetler, Ankara 2004.
- YILDIRIM**, M. Fadıl: Türk Miras Hukuku, Ankara 2025.
- YILMAZ**, Halil: “Hayvan Haklarına Bakış”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 62, 2006, s. 212-229.
- ZENGİN ÖZKÜÇÜKPARLAK**, Burcu: “Ölüme Bağlı Tasarruflarda Yükleme ve Yüklemenin Tenfizine İlişkin Sorunlar”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 26, S. 1, 2024, s. 513-556.